

Marika Jwumpe Nintanmpe Jwun^kkanni Mpe yii à yaa yii cè mà jwo yii jyè sé^mε^ηi fun^ηɔ jwumpe e ke

Marika na mpyi Yesu cyelempya^ηi Py^εri wwo^ηεε. Kakyanhala karigii Yesu mpyi a pyi maa kàla^ηi ηgemu kaan ke, mà bâra lire na, pyi^ηkanni na pi à u kwòr'a bò cige na ná pyi^ηkanni na Kile à u ^ηè a yige kwù^ηi i ke, Marika à cyire karigii puni lógo Py^εri ^ηwɔ na. Cyi lógo^ηkwooni kàntugo u à cyi sé^m'a kan dánafeebil'á, pire mpyi yyefuge e.

Tèni i Yesu à jwo u yabili^ηi kyaa na ke, u à li cyêe na uru u ^ηye Supya^ηi Jya^ηi. Lir'à li cyêe na ur'á Kile à sí^ηi puni kan. Puru fun^ηke e, sùpyire sàra^ηi sí^ηi ná kapegigii yàfa^ηi sí^η'à kan ur'á. Cyire pun'à li cyêe na sùpya^ηi u à fworò Kile e ke, Yesu wi. Marika à li cyêe na Kile Jya^ηi u ^ηye Yesu. U na ^ηye Kile, maa mpyi sùpya.

Ná Yesu à kwòro kworokworocige na wuu kurugo, mpⁱi pi maha ntaha u fye e ke, pi à yaa pi kyaala mú u kurugo. Dánafeebil'á Marika à jwumpe jwo ke, wuu ná pire, wuu pun'à yaa wuu bégel'a yaha kyaage mεε na Yesu kurugo. Yesu à jwo: «ηgemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol'à yaa u cyé u yabili^ηi ^ηyii karigii na, u u ntéen kyaage taan u u ntaha mii fye e, pi mée ká mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na. Naha na ye ηgemu la ká mpyi si u ni^ηja^ηi yaa ^ηwɔ ke, urufoo sì nùmpa^ηa ta mε, ηka ηgemu ká kàntugo

wà u nijjaanj'á mii ná Jwumpe Nintanmpe kurugo ke, urufoo sí nùmpañja ta.» (8.34-35).

Yuhana Batizelipyinji na kuni bégeli Yesu yyaha na

(Macwo 3.1-12; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28)

¹ Jwumpe Nintanmpe pu nyε na Kile Jyanji Yesu Kirisita kyaa yu ke, puru jwɔkwɔɔnre ti nyε nte.

² Kile à fyânha a jwo u tûntunñi Ezayi sémenji i:

«Wí, mii sí na tûntunñi tun mu yyaha na,

u sà kuni yaa mu mεε ná * ,

³ sùpya mejwuu sí n-pa raa fwore síwage e fânha na “Yii kuni yaa Kafoonji mεε na,

yii kumpyεε nintiire yaa u á†.”»

⁴ Lire pyinjanni na, Yuhana Batizelipyinji à kàre síwage e mà sà uye cyêe, marii sùpyire batizeli, marii yi yu pi á na: «Yii yii toronkanni kêenñe, yii i batize, bà Kile si mpyi si yii kapegigii yàfa yii na mε.»

⁵ Zheruzalemu kànhe ná Zhude kùluni shiinbii nijyahamii mpyi na sì u yyéere, maa ntèn li taan na pire kapyiinñkii nyε a tíi mε, Yuhana sí i pi batizeli Zhurudén banji lwɔhe e.

⁶ Nyε Yuhana vâanntinñke mpyi a yaa ná jwɔhɔñi shire e, u mpyi maha uye pwu ná seepwɔge e, maa uye jwɔ caa ná kampεenñyi ná tuwyiyi sεere e.

⁷ U mpyi na yi yu sùpyir'á: «Ñge u na ma mii kântugo ke, uru tayyéreg'á fânha tò mii woge na. Ali mà naye tîrige si nta mpyi u tanhanyii mεere sãnhafoo, mii jùñk'á cyéere lire mpyinji i.

⁸ Mii wi ke, mii à yii batize lwɔhe e, ñka uru wi ke, uru sí yii batize ná Kile Munaani i.»

* 1:2 Malaki 3.1 † 1:3 Ezayi 40.3

*Yuhana à Kile Jyaŋi Yesu batize
(Macwo 3.13-17; Luka 3.21-22)*

⁹ Cyire canmpyaagil'e, Yesu à yîri Nazareti kànhe e Galile kùluni i mà kàre Yuhana yyére. Ka Yuhana si u batize Zhurudεn baŋi lwəhe e. ¹⁰ Yesu niv-woroŋi lwəhe e, ka u u nìnyinji nya u u múru, ka Kile Munaani si ntîg'a tèn u na mpánmpərogə fiige. ¹¹ Ka məjwuu si fworonìnyinji i na: «Mii Jyaŋi u nyε mu, mu kan'à waha mii na sèl'e. Mu kapyiinkil'à táan mii á mú.»

*Sitaanninji na jcaa si Yesu sòn u kapii pyi
(Macwo 4.1-11; Luka 4.1-13)*

¹² Lire kàntugo ka Kile Munaani si nkàre ná Yesu e síwage e. ¹³ U à canmpyaa beeshuunni pyi wani sige yaare shwəhəl'e. Cyire canmpyaagii funŋke e, ka Sitaanninji si file u na, maa jcaa si u sòn ngà kapii na. Kile mèlεkεεbii mpyi ná u e, marii u tère.

*Yesu à fyacumii sicyεere yyer'a pyi u cyelempyii
(Macwo 4.12-25; Luka 4.14-15; 5.1-11)*

¹⁴ Nyε Yuhana Batizelipyinji lenkwooni kàntugo na kàsuj̄i i, ka Yesu si nkàre Galile kùluni i, marii Kile Jwumpe Nintanmpe yu, na ntùuli. ¹⁵ U mpyi na yi yu sùpyir'á: «Tèn'à nɔ, Kile Saanre tèn'à byanhara. Yii yii toronkanni kέεnŋε, yii dá Jwumpe Nintanmpe na.»

¹⁶ Canŋka Yesu nijaraŋi Galile baŋi jwəge na, u à fyácyaa shuunni nya, Simə ná u sìnεεŋi Andire, pi mpyi na cwòd wàa baŋi i. ¹⁷ Ka u u yi jwo pi á: «Yii taha na fye e. Bà yii na fyaabii caa mε, mii sí yii taanna yii raa sùpyire caa t'a ma mii á.» ¹⁸ Ka pi i ntíl'a pi cwòdobbii yaha, maa ntaha Yesu fye e. ¹⁹ Nyε pi à ta naha vili yyaha na sahaŋki ke, ka Yesu

si núr'a sɪɲɛɛ shuunni ɲya, pire pi mpyi Zebede jyaabii, Yakuba ná Yuhana. Pi ná pi tunji Zebede mpyi a tɛɛn pi bakwɔɔge funɲke e, na pi cwɔɔbii takɛgeyi yaa. ²⁰ Ka Yesu si ntíl'a pi yyere, ka pi i pi tunji Zebede ná u báarapyiibii yaha wani bakwɔɔge e, maa ntaha u fye e.

*Yesu à jínanyi wà kàr'a yige nàni w'e
(Luka 4.31-37)*

²¹ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si ɲkàre Kapɛɛnamu kànhe e. Canɲɔɲke, ka u u jyɛ Kile Jwumpe kàlambage e, na sùpyire kâlali. ²² Mpii pi mpyi wani na nùru u ɲwɔ na ke, u kàlanji pyinɲkanni mpyi a pire kàkyanhala, ɲaha na ye u ɲye a mpyi na pi kâlali Kile Saliyanji cyelentiibii fiige mɛ, ɲka ná Kile sífente e u mpyi na pi kâlali.

²³ Lire tɛni i, jínacyanji wà mpyi wani Kile Jwumpe kàlambage e, ka uru si jwo fànha na: ²⁴ «Nazareti kànhe shinji Yesu, ɲaha shi ku ɲye wuu ná mu shwɔhɔl'e ye? Mu à pa mpa wuu shi bò la? Mii à mu cè, ɲge u à fworɔ Kile e ke, uru u ɲye mu!» ²⁵ Ka Yesu si fànha cyán jínanyi na: «Ma ɲwɔge tò! Maa fworɔ ɲge nàni i!» ²⁶ Ka jínanyi si nàni cúnɲɔ cúnɲɔ, maa ɲkwúulo fànha na, maa fworɔ u e. ²⁷ Ka lire si sùpyire puni kàkyanhala fo ti na yu tiy'á: «Naha ku ɲkire ye? Kàlavɔnɲɔ ɲge nàɲ'à kan ná Kile fànhe e, u maha fànhe cyáan jínabii mú na pi i nùru u ɲwɔ na!» ²⁸ Ka Yesu mɛge si fworɔ Galile kùluni puni i.

*Yesu à yamii niɲyahamii cùɲɲɔ
(Macwo 8.14-17; Luka 4.38-41)*

²⁹ Lire kàntugo ka Yesu ná u cyelempyiibii si fworɔ Kile Jwumpe kàlambage e, maa ɲkàre ná Yakuba ná Yuhana e, Simɔ ná Andire yyére. ³⁰ Pi à

sà Simo nafeɲcwonji ta u à sínni cifwuro cye e, ka pi i u kyaa jwo Yesu á. ³¹ Ka Yesu si file u na tasinnage e, maa u cù cyεge na a yîrige. Ka cifwure si ɲkwò, ka u u yîri na sore pi á.

³² Yàkonke, canɲa ɲyiin'à cwo ke, ka pi i ɲkàre ná yampii puni ná jínacyaanbil'e Yesu yyére. ³³ Kànhe shinɲyahara mpyi a bínni bage ɲwəge na. ³⁴ Ka u u yampe shiɲi niɲyahamafee cùuɲɔ, maa jínacyaanbii niɲyahamii jínahii kòr'a yige pi e, maa jwumpe kwòn jínabii na, ɲaha na ye pi mpyi a u cè Kile wuɲi wà.

Yesu kapani

(Luka 4.42-44)

³⁵ Kuru canɲa nùmpaɲa ɲyèsəoge na, ka Yesu si yîr'a fworu, maa ɲkàre sige funɲke e si sà Kile ɲáare. ³⁶ Simo ná u shèɛfeebil'à yîr'a fô u e ke, maa ɲkàr'a sà a u caa. ³⁷ Pi à u ɲya ke, maa u pyi: «Sùpyire puni wá na mu caa.» ³⁸ Ka Yesu si pi pyi: «Wuu a sì wuu taan kanyi na. Mii à yaa mii i Jwumpe Nintanmpe jwo wani mú, ɲaha na ye mii kapani li.» ³⁹ Lire e ka u u wá na ɲaare Galile kùluni puni i, maa Jwumpe Nintanmpe yu Kile Jwumpe kàlambayi i, maa jínabii kòre na yige pifeebil'e.

Yesu à tògofoo cùuɲɔ

(Macwo 8.1-4; Luka 5.12-16)

⁴⁰ Ka tògofoonji wà si file Yesu na, maa niɲkure sín u fere e, maa u ɲáare fànha na, maa jwo: «Mu aha ɲεε, mu sí n-jà mii tòge láha mii na, si mii fíniɲε.» ⁴¹ Nàɲi ɲùɲaar'à Yesu ta ke, ka u u u cyεge sàɲha maa bwòn u na, maa jwo: «Mii à ɲεε, tòge ku láha ma na!» ⁴² Ka tòge si ntíl'a láha u na, ka u u ɲcùuɲɔ. ⁴³ Ka Yesu si u cye yaha, maa li jwo a waha u á:

44 «Cû ma jwɔge na, ma hà yaaga jwo sùpya á mɛ, ñka ta sì, maa sà maye cyêe sáragawwunji na u u ma kàanmucya, sárage kyaa Kile túnntunñiMusa à jwo tògofeebi jwɔwɔñi kyaa na ke, maa kuru wwû. Lire li sí li cyêe na mu à cùwɔ†.» 45 Nka nàñi nyɛ a jà a cû u jwɔge na mɛ. U à kàr'a sà a yi yu cyeyi puni i, ka li i mpyi Yesu saha sì n-jà n-tíi n-nyè kànha na mɛ. U mpyi sige funñke e, ñka lire ná li wuuni mú i, sùpyire mpyi na yíri cyeyi puni i, na u taa wani.

2

Yesu à supyimurunɔ cùwɔ maa ku kapegigii yàfa ku na

(Macwo 9.1-8; Luka 5.17-26)

1 Canmpyal'à tòro ke, ka Yesu si núr'a kàre Kapere namu kànhe e. Ka sùpyire si lógo na u nyɛ wani bage k'e, 2 maa mpa bínni mà bage jñ. Tateɛngɛ sàha mpyi mɛ, bage jwɔge mpyi a jñ. Ka Yesu si wá na Kile jwumpe yu pi á. 3 Lire na u nyɛ, ka pi i mpa ná yañi w'e, u mpyi a mûrunɔ. Nàmbaa sicyɛere mpyi a u tugo. 4 Nka sùpyire nyahañi kurugo, pi nyɛ a jà a nɔ ná u e Yesu na mɛ. Ka pi i dùgo bage kàtanñke na, maa kuru fûru, maa yañi ná u yasinnñke le a tîrige kuru wyige e Yesu fere e sùpyire shwɔhɔl'e. 5 Yesu à li nyà na mpii nàmpil'à dá uru na ke, ka u u jwo supyimurunɔk'á: «Na jya, mu kapegigil'à yàfa mu na.»

6 Kile Saliyañi cyelentiibii pi mpyi a tèn wani kuru cyage e ke, ka pire si wá na yu piye funñ'i:

† 1:44 Tògofoonji ká jwɔwɔñi, sáragawwunji mpyi maha yaa u u cyeere kàanmucya sèl'e si jwɔwɔñi kampyi u à cùwɔ, u u nta a uye cyêe sùpyire na (Levitiki 14.2-32).

7 «Naha na nge nàŋi nyε na mpe jwumpe shiŋi yu ye? U na Kile mege kèεge. Fo Kile kanni bà me, wà sî n-jà sùpya kapegii yàfa u na me!» 8 Ka Yesu si ntíl'a pi funŋɔ sònŋɔre cè, maa yi jwo pi á: «Naha na yii nyε ná nte sònŋɔre shiŋi i ye? 9 Mà jwo “Mu kapegigil'à yàfa mu na” ná “Yîri, ma a ma yasinninŋke lwó ma a ñaare” yii nyii na cyire kapyaaŋii mú shuunni i ndire jwumɔ p'à táan ye? 10 Nka yii pi li cè na li síŋi na nyε Supyaŋi Jyaŋi na, naha ñinŋke na, u wà kapegii yàfa u na.» 11 Lire e u à jwo supyimurunŋk'á: «Ta núru na ñwɔ na, yîri ma a ma yasinninŋke lwó, ma a sî pyεngε.» 12 Ka nàŋi si ntíl'a yîri, maa u yasinninŋke lwó mà fworɔ sùpyire puni nyii na, ka li i pi puni kàkyaanhala, ka pi i Kile pèe sèl'e, maa jwo: «Wuu sàha nde fiige nya me!»

Yesu à lyî ná mεpεngε shiinbil'e
(Macwo 9.9-13; Luka 5.27-32)

13 Yesu à núr'a kàre Galile baŋi ñwɔge na. Ka shinnyahara si wá na ma u yyére, ka u u wá na pi kálali. 14 U nintonŋ'à Alife jyaŋi Levi nya u à tèn múnalwɔɔre tashwɔge e. Ka u u yi jwo u á: «Yîr'a taha na fye e». Ka Levi si yîr'a taha u fye e. 15 Canŋka Levi à Yesu ná u cyelemphyiibii yyere pi sà lyî. Múnalwɔɔre shwofeebii ná mεpεngε shiinbii piiberii mpyi a nyaha Yesu fyèñwɔhɔshiinbil'e, ka Levi si pi ñinyahamii yyere pi sà lyî mú. 16 Kile Saliyaŋi cyelentiibii pi mpyi Farizhεenbii tonŋkuni i ke, pire píl'à lire nya ke, maa Yesu cyelemphyiibii pyi: «Naha na yii cyelentuŋi na lyî ná múnalwɔɔre shwofeebii ná mεpεngε shiinbii piiberil'e ye?» 17 Yesu à yire lógo ke, maa jwo: «Mpii pi à cùuŋɔ ke, wemphyiŋi kyaa nyε pire na me, mpii pi na yà

ke, pire na u kani nyε. Mpii pi nyε na piye s̄n̄n̄i na pir'à tí ke, mii nyε a pa n̄n̄ke na pire tayyerege e mε. N̄ka mpii pi à li cé na pire nyε a tí mε, pire tayyerege e mii à pa.»

Jwumpe Nintanmpe f̄anh'à nyaha Yahutuubii l̄adaabii woge na

(Macwo 9.14-17; Luka 5.33-39)

¹⁸ Nyε Yuhana Batizelipyiñi cyelempyiibii ná Farizhεεnbii mpyi maha s̄n̄n̄i leni, ka s̄ūpyire tà si mpa Yesu pyi: «Naha na Yuhana Batizelipyiñi cyelempyiibii ná Farizhεεnbii wuubii maha s̄n̄n̄i leni, mu cyelempyiibii sí nyε na u leni mà yε?» ¹⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Cipoon̄i ká mpyi ná cikw̄n̄bil'e, pi sí n-jà n-pyi lyimbaa lire t̄eni i la? Mà pi ná uru yaha s̄j̄ncyan pi sì n-si n-jà n-kw̄oro lyimbaa mε. ²⁰ N̄ka t̄eni là na ma, cipoon̄i sí n-pa n-yige pi shw̄h̄l'e. Lire t̄eni i pi sí n-ta raa s̄n̄n̄i leni.»

²¹ Ka Yesu si n̄úr'a jwo: «Wà nyε na v̄aanv̄on̄n̄o t̄εge na v̄aan̄jyεga tacw̄nḡo jwooli mε. Lire ká mpyi, v̄aanv̄on̄n̄ke maha v̄aan̄jyεge k̄εge, tacw̄nḡ'a sì n̄àara a p̄εe. ²² Wà mú sí nyε na sinmpurugo leni seeye boolyεgil'e* mε. Lire baare e p'aha mpa ntanha, pu maha pu yalen̄ke jya, maa wu, yalen̄k'a sì n̄k̄εge. Sinmpurug'à yaa k'a leni seeyi boof̄on̄kil'e!»

Nje Yesu à jwo can̄n̄n̄ke kyaa na ke

(Macwo 12.1-8; Luka 6.1-5)

* **2:22** Seeyi boni na nyε boro, Yahutuubii maha ndemu jwoolo ná yat̄ore seeyi i maa lw̄ohe, lire nyε mε n̄jirimpe, lire nyε mε ε̄zen sinmpe leni l'e ke.

23 Nyε canŋka Yesu ná u cyelempyiibii mpyi na ntùuli sùma kooyi y'e. Kuru canŋke na mpyi canŋəŋə. Ka u cyelempyiibii si cye le sùmanji i na ŋkwùun na mínage na ŋkùru†. 24 Farizhεenbii pìl'à lire nyε ke, maa Yesu pyi: «Wíi, naha na mu cyelempyiibii na canŋəŋke kafuunnkii pyi yε‡?» 25 Ka u u pi pyi: «Nde saanji Dawuda à pyi ke, yii nyε a lire kâla mà? Canŋka mà u ná u fyèŋwəhəshiinbii katege wuubii yaha, 26 u à jyè Kile bage e, lire tɛni i Abyatari u mpyi Kile sáragawwuubii nùŋufembwəhe, maa sárage bwúuruŋi wà lwá a kyà, maa wà kan u fyèŋwəhəshinbil'á. Mà li ta sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi jà a uru bwúuruŋi kyà.»

27 Lire kàntugo ka Yesu si yi jwo pi á: «Canŋəŋk'à yaa sùpyire mεε na, ku nyε a yaa ku pyi tuguro pi á mε. Sùpyire nyε a yaa canŋəŋke mεε na mε. 28 Lire l'à li ta Supyanji Jyanji ká kyaa maha kyaa jwo ali mà yyaha tii ná canŋəŋke e ke, li sɪ n-jà n-tòro lire na mε.»

3

*Yesu à cyenkwugofoo cùuŋə canŋəŋke
(Macwo 12.9-14; Luka 6.6-11)*

1 Canŋka Yesu à nùr'a jyè Kile Jwumpe kàlambage e, mà sà nàŋi wà ta wani ná cyenkwuge e. 2 Ka pi i wá na u kàanmucaa, kampyi u sí uru nàŋi cùuŋə

† 2:23 Kile Jwumpe Semɛŋi à li cyèe na wà katege wu ká a ntùuli kerεg'e, na u sí n-jà sùmanji wà kwɔn ná cyεge e, si njyi wani kerεge e (Duterenomu 23.25). ‡ 2:24 Mà tàanna ná Farizhεenbii sɔnŋəŋkanni i, mu aha sùma kwɔn ná cyεge e, mu à báara pyi. Lire e pi à Yesu cyelempyiibii cêεge na pi à báara pyi canŋəŋke (Ekizodi 34.21).

canḡḡke e, si nta tìgìre cyán u na. ³ Ka u u jwo cyenkwugefoḡ'á na u yîr'a yyére sùpyire shwòhòl'e, pi raa u jaa, ⁴ maa pi yíbe: «Mà tàanna ná Kile Saliyaḡi i, kacenni mpyiḡi u à jwò canḡḡke e laa, kapiini mpyiḡi? Mà sùpya múnaa shwò laa, mà sùpya múnaa wwû*?» Ka pi puni si fyâha. ⁵ Ka Yesu si jyiḡkeni le pi e, maa yyahe tanha pi na, u à li ta pi jye a cyenkwugefoo jùjaare ta me. Maa jwo cyenkwugefol'á: «Ma cyege sànhana.» U à ku sànhana ke, ka ku u jcuḡḡ. ⁶ Jye Farizhēnbii pi mpyi wani ke, ka pire si fworò Kile Jwumpe kàlambage e, maa ntíl'a kàr'a sà wwò ná Eròdi tonjkuni shiinbil'e Yesu bonkanni kyaa na.

Shinḡyahara la jye si Yesu jya

⁷ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si fwor'a kàre Galile baḡi kàmpañke na. Supyikuruḡo nimbwòhò mpyi a taha u fye e. Tire sùpyire mpyi a yîri Galile kùluni ná Zhude wuuni ⁸ ná Zheruzalēmu kànhe ná Iduma kùluni ná Zhurudēn baḡi kàntugo yyére kùluni ná Tiri ná Sidōn kànyi na. U kapyiḡkii kyaa sùpyire mpyi na núru, maa ntaha u fye e. ⁹⁻¹⁰ U mpyi na shinḡyahara cùḡi, lire e yampii puni la mpyi si bwòḡn u na. Ka u u li jàare u cyelempyiibil'á na pi bakwòoge kà bégel'a yaha ur'á, uru ká bú ḡkwò a jà laaga wwû sùpyire na, t'àha bú uru fēnre me. ¹¹ Jínacyaan n'a mpyi a u jya, pi mpyi maha jcwò u fere e, maa ḡkwúulo, maa jwo: «Kile Jyaḡi u jye mu!» ¹² ḡka Yesu mpyi maha yi jwo a waha pi á na pi àha sùpya yaha u yi cè me.

* **3:4** Farizhēnbii u sòḡḡḡkanni i, shinḡi u jye na múnaa tawwuyo caa ke, uru kanni wà sí n-jà n-tège canḡḡke.

*Yesu tũntunmpii ke ná shuunniŋi ƚcwɔɔnrɔŋi kani
(Macwo 10.1-4; Luka 6.12-16)*

¹³ Lire kàntugo ka Yesu si dùgo ƚaŋke kà na. Mpii kyaa li ƚye u na ke, maa ƚire yyer'a yige ƚi sanmpii shwɔhɔl'e, ka ƚire si n-kàre u fye e. ¹⁴ Shiin ke ná shuunni u à cwɔɔnr'a ƚyi u tũntunmpii ƚi i mƚyi ná u e tɛrigii ƚuni i, u s'a ƚi tunni ƚi raa Kile jwumpe yu, ¹⁵ maa fàhe kan ƚi á, ƚi jà ƚi a jínabii kòre ƚi a yige ƚifeebil'e. ¹⁶ Shiin ke ná shuunniŋi u à cwɔɔnrɔ ke, ƚire mɛyi yi ƚye: Simɔ ná Yesu à u mɛge le ƚyeri ke, ¹⁷ ná Zebede jyaabii Yakuba ná Yuhana, Yesu mƚyi maha ƚire yiri Bwonɛrizhe, lire ƚwɔhe ku ƚye ƚi fành'à ƚyaha kiletinni fiige, ¹⁸ ná Andire ná Filipi ná Baritelemi ná Macwo ná Tomasi ná Alife jyaŋi Yakuba ná Taadi† ná Simɔ, ƚi maha mƚyi Zeloti‡ ke, ¹⁹ ná Zhudasi Isikariyoti, ŋe u sí n-pa Yesu le cye e ke.

*ƚyiŋkanni na Yesu maha jínabii kòre ke
(Macwo 12.22-32; Luka 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Lire kàntugo Yesu ná u cyelempyiibil'à núr'a ƚa ƚyenge, ka shinƚyahaha si núr'a ƚa ƚi ƚwɔ tò sahaŋki ná ƚi funmpɛn karigil'e, fo mà u ná u cyelempyiibii ƚyi ƚi ƚye a talyige ta mɛ. ²¹ Yesu cĩnmpyiibil'à u kapyiĩŋkii kyaa lógo ke, maa wá na sɔnŋi na u ƚũmbwuun'à kɛɛge, maa shà zà u cù.

²² Kile Saliyaŋi cyelentiibii ƚi à yíri Zheruzalemu kàhe e ke, ka ƚire si wá na ŋko na jínabii ƚũŋufoonji Belizebuli u ƚye Yesu i, na ná uru fàhe e u na jínabii kòre na yige ƚifeebil'e.

† **3:18** Taadi, kuru ku ƚye u mɛge shɔnwoge. Mɛge niƚcyiige ku ƚye Zhudasi (Luka 6.16). ‡ **3:18** Zeloti: kuru mɛge ƚwɔhe ku ƚye: «kĩni kyal'à táan ŋgemu á sèl'e ke.»

²³ Nyε ka Yesu si pi yyere, maa bàtaaya jwo pi á. U à jwo: «Sitaanniŋi sí n-jà uye kòrɔ la? ²⁴ Kìre maha kìre li nyε na liye tùnni ke, lire k̀ini f̀anhe maha ŋkwɔ. ²⁵ Pyεngε maha pyεngε shiin ká ỳiri piye kurugo ke, kuru pyεnge f̀anhe maha ŋcyére. ²⁶ Sitaanniŋi ká a u báarapyiibii k̀òre, u na uye tùnni. Lire ká mpyi, u f̀anhe sí n-cyére si mpa ŋkwɔ. ²⁷ Wà si n-jà n-nyè f̀anhanyahagafoo bage e si u yaayi lwó, ná u nyε a bage foo pwɔ a cyán maa nta a jyè mà yε. Urufoo ká jà a u pwɔ a cyán, lire e u maha jà a bage yaayi pyi u nyεmppe. ²⁸ Sèenji na mii sí yi jwo yii á, s̀upyire kapegigii ná ti Kile mεkεεge karigii puni sí ỳafa ti na, ²⁹ ŋka ŋgemu ká Kile Munaani mεge k̀εge ke, lire s̀i n-s̀i ỳafa urufoo na mε, urufoo sí lire kapiini tugure lwó fo tèekwombaa.»

³⁰ Yesu à yire jwo amuni, naha na yε pi mpyi na ŋko na jínanji wà u nyε u e.

*Mpii pi nyε Yesu nuŋi ná Yesu c̀inmpyiibii ke
(Macwo 12.46-50; Luka 8.19-21)*

³¹ Mà Yesu yaha kuru cyage e, u nuŋi ná u c̀inmpyiibil'à pa yyére cyínni na, maa wà tun u u yyere. ³² Shinnyahara mpyi a t̀enn'a u kwúulo, ka pi i mpa yi jwo u á: «Mu nuŋi ná mu c̀inmpyiibii naha cyínni na, pi naha na mu kyaa pyi.» ³³ Ka u u pi pyi: «Mpire pi nyε mii nuŋi ná mii c̀inmpyiibii yε?» ³⁴ Ka u u nyiigii ỳirig'a le s̀upyire e, maa jwo: «Mpii nintεnbii pi nyε mii nuŋi ná mii c̀inmpyiibii. ³⁵ Yii li c̀è, ŋge u nyε na Kile nyii wuuni pyi ke, uru u nyε mii c̀inmpworonji ná mii nuŋi.»

4

*Nɛɛnugunji bàtaage**(Macwo 13.1-23; Luka 8.4-15)*

¹ Puru jwəhə na, Yesu à kàre Galile banji jwəge na, ka shinjyahara si mpa bínni u taan, ka u u wá na ti kálali sahan̄ki. Sùpyir'á pa nyaha sèl'e ke, li nyɛ a pa jwə mɛ, ka u u jyè a tɛɛn bakwəge k'e lwəhe jn̄ŋ'i. Ka ti i yyére kùmpoge na, ² ka u u ti kála karigii nijyahagii na ná bàtaay'i. U à jwo: ³ «Yii a núru, jɛɛnugunji wà u ná fwor'a kàre jɛɛmɛ tanuguge e. ⁴ M̀a u yaha u u sùmapyan̄ji wàa fini fiige, sùmashin̄ji wà à cwo kuni jwəge na, ka san̄cyɛɛnre si mpa uru jò.

⁵ Ka wà tacwugo si mpa b̀ê ná kafaafoge e, pworo nijyahara mpyi kuru cyage e mɛ. Ka uru si fȳn wahawaha, naha na yɛ u mpyi a jyè n̄n̄ke e sèl'e mɛ. ⁶ Nyɛ can̄k'á pa fworo ke, ka yifyinre si fàan maa waha, nd̄ire kuun̄ji na.

⁷ Ka wà tacwugo si mpa b̀ê ngurotaha na, ka ngure si uru c̀u, u nyɛ a jà a yasɛɛre pyi mɛ.

⁸ Nka wà tacwug'á pa b̀ê n̄n̄ke tacɛn̄ke na, maa fȳn maa ȳiri fwəfwə. Sùmacire tà à sùmapyan̄ji se mà n̄o n̄kuu n̄kuu (100) na, tà mpyi beetaanre taanre (60) tà mpyi benjaaga ná kɛ kɛ.

⁹ Ngemu la ká mpyi si kariii yyaha c̀e ke, urufoo u u nin̄gyigigii cyán sèl'e.»

¹⁰ Yesu à puru jwumpe jwo a kẁe ke, ka u ná u cyelempyiibii kɛ ná shuunn̄ji ná shiin̄ nin̄kin nin̄kin si ȳiri sùpyire sannte taan. Ka pire si sà a u ȳibili u bàtaayi jwəhe na. ¹¹ Ka u u pi pyi: «Kani l'á yyaha tí ná Kile Saanre e ná l'á n̄wəhə ke, yii á lire

ɲcèŋ'à kan. Nka mpe jwumpe puni ɲwəh'à ɲwəhə sùpyire sannte na. ¹² Lire kurugo
 “pi na Kile kapyiin̄kii wíi maa ɲcyé cyi ɲyaga,
 pi na Kile jwumpe núru maa ɲcyé pu lógogo,
 ɲaha na ye nde pi la ɲye si zìi vyìinne ke,
 lire li ɲye, mà núr'a sà piye kan Kile á,
 bà pi kapegigii si mpyi si yàfa pi na mε*.”»

¹³ Ka Yesu si yi jwo pi á sahan̄ki: «Yii aha mpyi yii ɲye a ɲke bàtaage yyahe cè mε, di yii sí yi san̄nyi yyahe cè n-jwo ye? ¹⁴ Nεεnugun̄ji u ɲye Kile jwumpe jwufoon̄ji. ¹⁵ Kuni ɲwəge na sùmashin̄ji tacwug'à pa bê ke, kuru ku ɲye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, kuru tanuge e, ka Sitaannin̄ji si pu wwû pi fun̄ŋ'i ke. ¹⁶ Kafaafoge ɲun̄ji sùmashin̄ji tacwug'à pa bê ke, kuru ku ɲye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, maa ntíl'a ɲεε pu na ná funntange e ke. ¹⁷ Nka pu ɲye a já a ndìre le t'e mε, tire ɲwəmεeni kèngεmε ɲye a pεn mε. Kawaa, lire ɲye mε yyefugo ká ti ta Kile jwumpe kurugo, ti maha fworó Kile kuni i. ¹⁸ Ngure shwəhəl'e sùmashin̄ji tacwug'à pa bê ke, kuru ku ɲye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo, ¹⁹ ka diɲyēni karigii funmpεεnre ná nàfuun̄ji lage ná yaayi shin̄ji puni lage si ti ta, ka tire sòn̄ɲore si pu cwōnrə, pu ɲye a já a yasεε pyi mε. ²⁰ N̄in̄ke n̄in̄cēn̄ke na sùmashin̄ji tacwug'à pa bê ke, kuru ku ɲye mu à jwo sùpyire t'à Kile jwumpe lógo maa ɲεε pu na ke, tire sùpyire ti maha Kile ɲyii wuuni pyi. Tire sùpyire na ɲye sùmasen̄je fiige, sùmacire tà à sùman̄ji se mà nə beɲjaaga ná kε kε na, tà à yasεεre pyi mà nə beetaanre taanre (60) na, tà à yasεεre pyi mà nə ɲkuu ɲkuu (100) na.»

* **4:12** Ezayi 6.9, 10

*Kile jwumpe na nyε fùkina fiige
(Luka 8.16-18)*

²¹ Ka Yesu si nùr'a jwo pi á: «Wà nyε na fùkina mîni si u le nyçyígile yaaga nwòh'i mε, nka u maha dùrugo yaage kà nun'i. ²² Yii li cè, kyaa maha kyaa l'à nwòhò ke, cyire puni sí n-pa raa naa. Kyaa maha kyaa l'à yaa numpini i ke, lire là mú sù n-kwôro nyçèmbaa mε. ²³ Ngemu la ká mpyi si kariii yyaha cè ke, urufoo u u nyngyigigii cyán sèl'e.»

²⁴ Maa nùr'à jwo pi á: «Kile jwumpe yii na nùru ke, yii pu yaha yiye funn'i, naha na yε Kile sí yii kan n-tàanna ná yii lógonkanni i. Puru nwòhò na, u sí n-pa tà bàra yii nyçente na. ²⁵ Lire tènì i, shin maha shin u na nycaa si Kile jwumpe yyahe cè ke, Kile sí là taha uru u nyçempe na. Nka shin maha shin u nyε u nyε na pu nùru mε, nimbileni u à cè ke, lire sí n-pînni.»

Kile Saanre na nyε sùmapya fiige

²⁶ Ka Yesu si nùr'a jwo: «Kile Saanre à fworò nde kani kurugo: nànyì wà u maha sùmashi nùru u kεrεge e. ²⁷ Uru nànyì'á nyóo numpilage e yo, u nyε nyii na cannyke e yo, sùmapyanji sí n-fyîn, sùmacire sí raa lyεge. Nka nànyì sù pà cè lire pyinykanni i mε. ²⁸ Nyjke maha sùmanji pyi u à fyîn, sùmacige ku maha fyânha a fworò, lire kàntugo sùmanjcyahanjk'a si nta a fworò sùmacige na, kàsanrage na sùmapyanji maha mpa fworò sùmanjcyahanjke na. ²⁹ Sùmapyanji ká lyε a nò u tεgeni na, nànyì maha ntíl'a kònnnyanji lwó na u kwùun, naha na yε sùmakwøngigii tèn'à nò.»

*Kile Saanre maha sù nimbilere maa mpêre
(Macwo 13.31-32, 34; Luka 13.18-19)*

³⁰ Ka Yesu si núr'a jwo: «Ná naha shi i mii sí n-jà Kile Saanre tàanna ye? Ti nyε mu à jwo naha be? ³¹ Ti na nyε mu à jwo mutaridi cige yasεε, nàñi wà à sà ntemu nûgo u cikɔage e ke. Kuru cige pyàñ'à yîlege cire sannte puni wuñi na. ³² Nka u aha nûgo, u maha fyîn, maa yîri maha ntòro kanyεge yawyεere puni taan. Ku maha ñkényi yige, yire maha mpêe fo sañcyεenre maha ti shèere yaa yi mbyimpe e.» ³³ Nyε yire bàtaayi shiñi niñyahaya Yesu mpyi maha yu sùpyir'á mà tàanna ná ti yi ceñkanni i. ³⁴ Puru jwumpe shiñi baare e, u mpyi na pabεε yu ná t'e mε. Nka u ná u cyelempyiibii kanni ká mpyi tēni ndemu i ke, u mpyi maha pu puni ñwòhe yu pi á.

*Yesu à kafeebwòhe yyéñε banj ñuñ'i
(Macwo 8.23-27; Luka 8.22-25)*

³⁵ Kuru canñke yàkonke, ka Yesu si jwo u cyelempyiibil'á: «Wuu a sì banj kùñke na.» ³⁶ Ka pi i sùpyire cye yaha, maa ñkàre ná Yesu i banj ñuñ'i, bakwooyi yabεε mpyi pi ñwòh'i. ³⁷ Ka kafeebwòhò si yîri na fwu, ka lwòhe si wá na ñcyânre na jyè bakwòage e fo na ñko si ku ñî. ³⁸ Yesu mpyi bakwòage kàntugo yyére mà ñuñke taha ñùntahaga na, na ñwúuni. Ka pi i u ñè maa jwo: «Cyelentuñi, wuu na ñko si ñkwôro lwòhe e, lire nyε a mu funñò pen mà?» ³⁹ U à ñè ke, maa yîr'a fànha cyán kafεεge na, maa lwòhe pyi ku tēen. Ka kafεεge si yyére, ka lwòhe si ntēen siu! ⁴⁰ Lire kàntugo ka Yesu si pi pyi: «Naha na yii na fyáge amε ye? Naha na yii sàha ñkwò a dá mii na mà ye?» ⁴¹ Ka u cyelempyiibii si fyá sèl'e, marii yi yu piy'á: «Jofoo u nyε ñge nàñi fo ka kafεεge ná lwòhe si ntēen u wuuni taan ye?»

5

*Yesu à jínahii niñyahamii kàr'a yige nàñi w'e
(Macwo 8.28-34; Luka 8.26-39)*

¹ Nyε ka Yesu ná u cyelempyiibii si nɔ banji kùñke na, wani Gadara shiinbii nyε. ² Yesu à tîg'a fworobakwɔɔge e ke, ka jínacyanñi wà si ntíl'a fworofaññyi i*, maa mpa u ñùñɔ bê. ³ Uru nàñi mpyi na shùun faññyi i. Sùpya sàha mpyi na si n-jà u pwɔ mε, u mpyi maha u yapwoyi puni kwùun, alí yòrɔyi. ⁴ Tooyi niñyahay'e, pi mpyi maha u cwôre, marii u tooyi ná u cyeyi pwu ná yòrɔy'e. Nka u mpyi maha yire puni kyεεge. Sùpyire puni fành'à pa ñcyére u e, maa u ñya, maa u yaha wani. ⁵ Pìlaga bâra canña na, nàñi mpyi maha ñaare faññyi i, marii dùru ñañyi ñun'i, marii ñkwúuli, marii uye kúuli na fwóroge kafaayi na.

⁶ Mà u yaha puru na, u à tèn tatɔɔnge e maa Yesu ñya, maa fê a pa niñkure sín u taan. ⁷ Maa jwo fànha na: «Yesu, Kileni niñyi wunji Jyani, ñaha shi ku nyε wuu ná mu shwɔhɔl'e yε? Mii na mu ñáare, Kile kurugo, ma hà kawaa pyi na na mà de!» ⁸ U à puru jwo, ñaha kurugo yε Yesu mpyi a jínanji pyi na u fworu u e. ⁹ Ka Yesu si nàñi yíbe u mεge na, ka u u jwo: «Mii mεge nyε Shinñyahara, ñaha na yε wuu à ñyaha.» ¹⁰ Nyε ka jínacyanñi si Yesu ñáare fànha na na u àha pire kàre ñjige lire kùluni i mε.

¹¹ Nyε lir'à caakurumbwɔhɔ ta ku u lyí ñañke kà numpεnge na wani. ¹² Ka jínabii si Yesu ñáare sèl'e, na u pire yaha pire pi sà jyè kuru caakurunke

* **5:2** Yahutuubii maha pi faññyi wwù kafaayi ñun'i. Pi maha ku ñwɔge yal'a yaa fo maha tatεεññɔ yaa mú.

e. ¹³ Ka u u ηεε. Ka pi i fworò nàñi i maa sà jyè caabil'e. Lir'à pyi ke, ka caabii si sùrug'a yîri ñaŋke numpenge na mà cwo cwo banji i. Pi mpyi a caalii kampwôhii shuunni (2.000) kwò, ka pi puni si ñkwôro lwôhe e.

¹⁴ Ka caabii kàanmucyafeebii si fê a kàr'a sà a yi yu kànhe ná sishwônbugure puni i. Ka sùpyire si mpa lire kani wíi. ¹⁵ Pi à nò Yesu na ke, ka pi i nàñi ñya, ñge e jínabii mpyi ke, u à tèn u taan. Vâanñyi na mpyi u na, u mpyi a tèn tanuge e, ka pi i fyá.

¹⁶ Nde l'à jínacyanñi ná caabii ta ke, mpiimu pi à lire ñya ke, ka pire si sà a li yu na ntùuli sùpyir'á, fworonkanni na jínabil'à fworò nàñi i maa jyè caabil'e ke. ¹⁷ Sùpyir'à puru jwumpe lógo ke, ka pi i wá na Yesu ñáare sèl'e na u fworò pire kùluni i.

¹⁸ Yesu ñinñyiñi bakwôoge e, nàñi i jínabii mpyi ke, ka uru si u ñáare sèl'e s'a ñkèege ná u e. ¹⁹ Nka Yesu ñye a ηεε με, maa jwo: «Núru, ma a sî pyenge, kabwooni Kafoonji Kile ñùñaare wuñ'à pyi mu á ke, ma a sà lire yyaha jwo ma pyenge shiinbil'á.» ²⁰ Ka nàñi si ñkàre, nde Yesu à pyi u á ke, mà sà a yire yu na màre Dekapoli kùluni i. Lir'à sùpyire puni kàkyanhala.

Yesu à ceenji wà cùuñò, maa Zharusi pworonji buwuñjè

(Macwo 9.18-26; Luka 8.40-56)

²¹ Yesu à nùr'a banji jyiil'a kèenñe kùñke sanñke na ná bakwôoge e. U à fworò ke, ka shinñyahara si mpa u kwùulo. Mà u yaha kuru cyage e, ²² ka Kile Jwumpe kàlambage ñùñufoonji wà si nò wani, u mege mpyi Zharusi. U à Yesu ñya ke, maa ñinñkure sîn u taan, ²³ maa u ñáare sèl'e: «Maye sanñi yaha,

mii pworonji wá na kuro caa, pa ma cyeyi taha u na, bà u si mpyi si ꞓcùuṅɔ mε.» ²⁴ Ka Yesu si yîr'a kàre ná u e, ka shinṅyahara si ntaha u fye e fo na u fwòonji.

²⁵ Tire sùpyire shwòhòl'e ceenji wà mpyi wani, yyee kε ná shuunni funṅ'i, lùwulinṅkwombaayi mpyi u na. ²⁶ U mpyi a kànha wempyiini taan, u cyeyaare mpyi a kwò, u à shà wempyii ninṅyahamii yyére, ṅka pà ṅyε a sàa fworò yampe e mε, fo pu na nàare. ²⁷ U à Yesu kyaa lógo ke, ka u u mpa sùpyire shwòhòl'e Yesu kàntugo yyére, maa bwòn u vàanṅyi na.

²⁸ U mpyi na yu uye funṅ'i: «Mii aha bú jà a bwòn u vàanṅyi na, mii sí n-cùuṅɔ.» ²⁹ U à bwòn Yesu vàanṅyi na ke, ka lùwulinṅkwombaayi si ntíl'a kwò, ka u u li cè uye e na ur'à cùuṅɔ. ³⁰ Ka Yesu si ntíl'a li cè uye e na fànhe kà à fworò ur'e, maa yyaha kêenn'a le sùpyire e, maa jwo: «Jofoo u à bwòn mii vàanṅyi na ye?» ³¹ Ka u cyelempyiibii si u pyi: «Mu ṅyii na ṅyε nte sùpyire puni na, t'à mu fεnrε kàmpanṅyi puni na, maa núru na yíbili na jo u à bwòn mu na ye?» ³² Lire ná li wuuni mú i, ka Yesu si wá na wí na mâre sùpyire shwòhòl'e, ṅge u à bwòn u na ke, si uru cè. ³³ Ceenji u mpyi a bwòn u na ke, ur'à fyá fo na ꞓcyêenni, nde l'à u ta ke, u à lire cè, ka u u mpa ninṅkure sín Yesu yyaha na, maa sèenji puni jwo u á. ³⁴ Ka Yesu si u pyi: «Na pworò, mu dáníyan'á mu shwò mpe yampe na, ta si yyeninṅke ná fεrεmpe e.»

³⁵ Mâ u yaha puru jwumpe na, píl'a yîri ṅùṅufoonji Zharusi pyεnge e mà pa yi jwo Zharusi á: «Kile wuuni na wá à nò mu pworonji na. Ma hà núru cyelentuṅi yaha u uye kànha u a ma mε.»

³⁶ ṅka Yesu ṅyε a puru jwumpe lwó a wí mε,

maa yi jwo nàŋ'á: «Ma hà raa fyáge mε, dá mii na kanna.» ³⁷ Ka pi i yîri na ŋkèεge Kile Jwumpe kàlambage ñùŋufooŋi yyére. Yesu ñye a ñεε sùpyaŋi wabεε u kuni binni ná ur'e mε, fo Pyeri ná Yakuba ná u cìmpworonaŋi Yuhana. ³⁸ Pi à nɔ ñùŋufooŋi pyεnge e ke, ka Yesu si shinŋyahara ñya ti i ñyàha na wùruge tiye e, marii myahigii sùu marii kwuuyi wàa. ³⁹ U à jyè ke, ka u u pi pyi: «Naha kurugo yii na tùpyaagii wàa marii myahigii sùu ye? Pyàŋi ñye a kwû mε, u na ŋwúuni!» ⁴⁰ Ka pi i wá na ñcyàhali u na. Ka u u pi yige ntàani na. Bage e pyàŋi mpyi a sínni ke, ka u u jyè wani ná pyàŋi sifeebii ná u cyelempyiibii taanrenji i.

⁴¹ Maa pyàŋi buwuŋi cû u cyεge na, maa yi jwo u á pi shεenre e: «Talita kumi!» Lire ñwøhe ku ñye: «Mii pworonji, ta nùru, yîri!» ⁴² Kuru cyage mujye e, ka pùcwoŋi si yîri na ñaare, u mpyi yyee ke ná shuunni. Ka lire si sàa pi puni kàkyanhala. ⁴³ Ka Yesu si yi jwo a waha pi á na pi àha ŋkwò wà yaha u nde kani cè mε, maa pi pyi na pi ñjyì kan u á.

6

Yesu kàŋhe shiinbil'à cyé u na (Macwo 13.53-58; Luka 4.16-30)

¹ Lire kàntugo Yesu à nùr'a kàre u tukanhe Nazareti i, u cyelempyiibii mpyi u fye e. ² Canŋəŋk'à pa nɔ ke, ka u u wá na sùpyire kàlali Kile Jwumpe kàlambage e. Lir'à u lógofeebii ñiŋyahamii kàkyanhala, ka pi i wá na ŋko: «Nte yákilifente ti ñye u á ke, ná ñcyii kàkyanhala karigii u na mpyi ke, taa u à jà a cyire puni ta ke? ³ Taha cíkyangaŋi bà u ñye u wi mε? Mariyama pyiibii pi ñye Yakuba ná

Zhoze ná Zhude ná Simo ná pùcëribii pi nyε naha kànhe e ke, pire mpïi yyaha wunji bàl'á?» Nyε tire sònḡor'á nàara a pi pyi pi a ḡùḡo tugo Yesu na.

⁴ Ka Yesu si jwumpe lwó maa jwo pi á: «Kile tùnntunḡo maha le ḡjire e cyeyi puni i, fo u cìmpyiibii ná u tukanhe ná u tupyεnge yε.» ⁵ Pi nyε a dá Yesu na mε, lir'á u sige u nyε a kakyanhala kariii niḡyahagii pyi wani mε. U à u cyeyi taha yamii niḡkin niḡkin na, maa pire cùḡḡo. ⁶ Pi dánabaare Yesu na, lir'á u kàkyanhala. Ka u u wá na kàlanji pyi na ntùuli kuru kàmpanḡke kànyi na.

Yesu à u cyelempyiibii tun pi sà a Kile jwumpe yu (Macwo 10.5-15; Luka 9.1-6)

⁷ Lire kàntugo ka Yesu si u cyelempyiibii ke ná shuunniḡi yyere na ntunni shuunni shuunni pi sà a Kile jwumpe yu. Maa fànhe kan pi á mú, pi a jínabii kòre pi a yige pifeebil'e. ⁸ Maa yi jwo pi á: «Fo kàbii bà mε, yii àha yaage kabεε lwó raa ḡkèεge kuni i mε, yii àha yalyire lwó mε, yii àha boro lwó mε, yii àha wyéεε lwó nde dufaabil'e mε. ⁹ Yii tanhanya lwó, ḡka yii àha vànntinḡyi shuunni lwó mε.»

¹⁰ U à kwò maa pi pyi: «Yii aha ḡkàre kànha maha kànha na, ka wà si ḡεε yii sunmbage na ke, yii à yaa yii pi tèen wani fo mà sà yaa ná yii tèekani i. ¹¹ ḡka yii aha ḡkàre cyage k'e, ka pi i yii sunmbage cyé, maa mpyi pi nyε a ḡεn'a yii jwumpe lógo mε, yii nivworobii kuru kànhe e, yii yii tooyi bambanji kwòro kwòr'a wu wani, lir'á kajwuu kwò kuru kànhe shiin na.»

¹² Ka pi i ḡkàr'a sà a Kile jwumpe yu sùpyir'á, na pi pi toronḡkanni kèεnḡε. ¹³ Marii jínacyaanbii niḡyahamii jínahii kòre na yige pi e, marii yamii

nipyahamii tìri ná sìnmpé e marii Kile jáare, ka pi i wá na jçùñji.

*Yuhana Batizelipyiñi kwùñkanni
(Macwo 14.1-12; Luka 9.7-9)*

¹⁴ Lire tènì i, Yesu mεg'à fwo-ro cyeyi puni i, ka saannji Erōdi si u kyaa lógo. Pii mpyi na ñko: «Yuhana Batizelipyiñi u à jè a fwo-ro kwùñi i, lire kurugo u à jà na kakyanhala karigii pyi amε.» ¹⁵ Pii sí i ñko na Kile túnntunñiEli u à núr'a pa, pii mú sí i ñko na tèecyiini Kile túnntunñi wà u à jè a fwo-ro kwùñi i.

¹⁶ Erōdi à cyire karigii lógo ke, maa jwo: «Yuhana Batizelipyiñi jùñke mii à pyi pi à kwòñ ke, uru u à jè a fwo-ro kwùñi i.»

¹⁷⁻¹⁸ Yii li cè na Erōdi mpyi a u sijnεñji Filipi cwoñji kwòñ a lwó mà pyi u cwo. Uru ceenji mεge na mpyi Erōdiyadi. Lire e ka Yuhana si yi jwo Erōdi á na u jye a yaa u u sijnεñji cwoñji shwò u na mε. Ka puru jwumpe si waha Erōdi na, ka u u pi pyi pi à Yuhana cù a le kàsujji i.

¹⁹ Ka Erōdiyadi lùuni mú si yîri, maa wá na bonkanni caa Yuhana na. Nka u yabilinji mpyi na sìn-jà mε. ²⁰ Erōdi mpyi na fyáge Yuhana na, jaha na ye u mpyi a cè na Yuhana à tíi maa mpyi Kile sùpya. Lire kurugo u mpyi a yaha u na. Erōdi n'a mpyi a u mejwuunilógo, u funñke mpyi maha mpεn. Lire ná li wuuni mú i, Yuhana jwumpe mpyi maha ntáan u á.

²¹ Jye Erōdi canzeg'à pa máhana a nò lire yy-eeeni ke, ka u u kataan bégele u wwojnεebii ná sòrolashiibii jùñufeebii ná Galile kùluni shinbwoobii mεε na. Kuru canñke Erōdiyadi sí u nimpyiini

pyi Yuhana na. ²² Erədiyadi mpyi a nàmbage lèŋe saann'á ná pùceebilini ndemu i ke, mà sùpyire yaha kataanni na, lir'á jyè na ŋkwòhòli, ka li kyaa si ntíl'a táan Erədi ná u shinyyerebil'á. Ka saannji si jwo pùceebilin'á: «Yaage na mu na ɲcáa ke, ku cyêe, mii sí ku kan mu á.» ²³ Maa ŋkâa pùceebilin'á, na u aha yaaga maha yaaga ɲáare ur'á ke, uru sí ku kan u á, ali u niɲarege méε k'à bê uru kɪni taaga niɲkin na. ²⁴ Ka pùceebilini si fworò ntàani na, maa u nuɲi yíbe: «Naha mii à yaa mii u ɲáare ye?» Ka nufoonji si u pyi: «Yi jwo u á na u Yuhana Batizelipyiɲi ɲùŋke kan ma á.»

²⁵ Kuru cyage mujye e, pùceebilin'à fyâl'a jyè saannji yyére maa yi jwo u á: «Mii la ɲye mà Yuhana Batizelipyiɲi ɲùŋke kwòn a le ŋkunan'i mà kan na á numε.» ²⁶ Puru jwump'à saannji yyahe tanha sèl'e, ŋka mà u yaha u à kâa pùcwon'á u shinyyerebii ɲyii na, u la sàha mpyi si ɲcyé mε. ²⁷ Kuru tanuge e, ka u u sòrolashiɲi wà tun u sà Yuhana ɲùŋke kwòn, u a ma. Ka uru si ŋkàre kasubage e mà sà Yuhana ɲùŋke kwòn, ²⁸ mà le ŋkunan'i mà pa ŋkan pùceebilin'á, ka uru sà ŋkan u nuɲ'á.

²⁹ U cyelempyiibil'à u mbòɲi kyaa lógo ke, maa mpa u lwó a sà ntò.

*Yesu à shiin kampwəhii kan̄kuro ɲwə cya
(Macwo 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14)*

³⁰ Nyε Yesu tūnntunmpil'à piye bínni u taan, maa pi kapyiɲkii puni ná pi kàlanji nimpyiɲi puni jwo u á. ³¹ Sùpyiibii nimpaaɲpii ná niɲkaribii mpyi a ɲyaha a tòro, fo mà Yesu ná u cyelempyiibii sige yalyire na, ka u u yi jwo pi á: «Yii a wá wuu yíri

naha, wuu raa si wuu mege cyage sige e, yii i sà ñò wani.»

³² Ka pi i bakwɔɔge lwó mà kàre pi mege cyage e sige e. ³³ Shinnyahara à pi nin̄karibii nya mà pi cè. Ka kuru cyage kàmpan̄nyi kànyi shinnyahara si fê à núr'a sà pi caanra sige e.

³⁴ Yesu à fworro bakwɔɔge e mà pi nya pi à nyaha sèl'e ke, ka pi jùnaare si u ta sèl'e, naha na ye pi mpyi mu à jwo mpàa pi nyε piye jùñò kurugo. Ka u u wá na pi kálali kariii niñyahagii na. ³⁵ U cyelempyiibil'à tènì nya li i ntùuli ke, ka pi i file u na maa jwo: «Cyelentuñi! Sige funñke e wuu nyε, canñke s'à kwò a kwò. ³⁶ Sùpyire cye yaha t'a si sishwɔnbugure ná kànyi na, ti sà yalyire cya a shwɔ.» ³⁷ Ka Yesu si pi pyi: «Yii yabilimpìi pi pi kan pi lyî.» Ka pi i u pyi: «Wuu méε ká ñkàr'a sà shin nin̄kin canmpyaa ñkwuu shuunni (200) báara sàra tég'a bwúuru shwɔ mà pa ñkan pi á, uru sí n-jà pi ta la?» ³⁸ Ka Yesu si núr'a pi yíbe: «Yii sà wíi! Bwúuru jùñyi jùuli yi wá yii á ye?» Ka pi i sà kàanmucyaga pyi, maa mpa Yesu pyi na bwúuru jùnyò kan̄kuro ná fyapyaaa shuunni yi wá wani.

³⁹ Nyε ka Yesu si u cyelempyiibii pyi na pi sùpyire tñε tñε, kuruyo kuruyo nyèpuruge jùn'i. ⁴⁰ Ka pi i ntèen shiin ñkuu ñkuu (100) ná shiin beeshuunni ná ke ke kuruyi i. ⁴¹ Ka Yesu si bwúuru jùñyi kan̄kurun̄i ná fyapyaagii shuunniñi lwó u cyeyi i, maa yyahe yîrige nìnyin̄i i maa fwù kan Kile á yi kyaa na. U à kwò ke, maa bwúurun̄i ná fyapyaagii kwòn kwòn mà kan u cyelempyiibil'à pi à taa sùpyire na. ⁴² Sùpyire ti mpyi wani ke, tire pun'à lyí a tìn. ⁴³ Bwúurun̄i ná fyaabii paanyi y'à kwôro

ke, yire mpyi a shàhii ke ná shuunni jî. ⁴⁴ Mpii pi à lyî ke, pire nàmbaabii kanni mpyi shiin kampwòhii kanjkuro (5.000).

Yesu à ñaara lwòhe ñuñ'i

(Macwo 14.22-23; Yuhana 6.16-21)

⁴⁵ Nyε lire ñwòhò na, mà Yesu yaha u u sùpyire cye yare, u à u cyelempyiibii pyi pi à jyè bakwòoge e, maa bañi jyiile u yyaha na, Betisayida kànhe yyére. ⁴⁶ Yesu à ti cye yaha ke, maa ñkàr'a sà Kile ñáare ñanñke kà na. ⁴⁷ Numpilag'à wwò mà u cyelempyiibii ta bakwòoge e bañi ñinñke e, uru kanni u mpyi ñinñke na. ⁴⁸ Numpilyage na, kafεεge mpyi na pi bēni, ka Yesu si li ñya na pi à kànha bakwòoge mpuruñi taan. Pi sàha mpyi na jìn'a ku pyi ku u ñkèεge fwòfwò mε. Ka Yesu si yîri na ñaare na ñkèεge pi fye e lwòhe ñuñ'i. U à byanhara pi na ke, ka u la si mpyi s'a ntùuli pi ñkere na. ⁴⁹ Nka pi à u ñimpañi ñya lwòhe ñuñ'i ke, pi mpyi na sòññi na buñi wà fwòngò ki, ka pi i yîri na kwuugii wàa, ⁵⁰ ñaha na yε pi puni ñyii mpyi u na, pi puni zòmpii mpyi a kwòn. Ka Yesu si ntíl'a jwumpε lwó maa pi pyi: «Yii yákilibii tìnε, yii àha vyá mε, mii wi.»

⁵¹ Ka u u jyè bakwòoge e pi fye e, ka kafεεge si ntíl'a yyére. Lir'à pi puni kàkyanhala fo pi funñò jwump'à kwò. ⁵² Pi ñyε a mpyi a cè supyishinji u ñyε Yesu mε. Kakyanhani u à pyi mà bwúuruñyahage kan sùpyir'á ke, lir'à pyi pi ñyii na, ñka pi funñyi mpyi a múgo mε.

Yesu à yamii cùuñò Zhenεzarεti kàmpañyi na

(Macwo 14.34-36)

⁵³ Nyε Yesu ná u cyelempyiibil'à bañi jyiile ke, maa nò Zhenεzarεti kùluni i, maa bakwòoge yyéεñε

baŋi ɲwəge na. ⁵⁴ Pi à fworó bakwəge e ke, ka sùpyire si Yesu ɲya a cè, ⁵⁵ maa ɲkàre cyeyi puni i mà sà a Yesu mpaŋi kyaa yu. Cyaga maha cyag'e pi mpyi a u kyaa lógo ke, pi mpyi maha ma ná yampil'e na yíri kàmpanɲyi puni na, pi yasinnɲyi ɲuŋ'i. ⁵⁶ Yesu n'a mpyi a nɔ cyaga maha cyag'e ke, kànbwəhɔ yo, kànbilere yo, sishwɔn bùguro yo, sùpyire mpyi maha mpa ná yampil'e maha mpa yaha tafage e, marii u ɲáare na u pi yaha pi a bwùun u vàanntinɲke zhwəðore na kanna. Yampii pi mpyi maha bwùun u na ke, pire puni mpyi maha ɲcùuŋi.

7

Karigii cyi ɲye na wuu ɲwəre Kile yyahe taan ke (Macwo 15.1-20)

¹ Kile Saliyaŋi cyelentiibii pìi mpyi a yíri Zheruzalɛmu kàhe e, ka pi ná Farizhɛɛnbii si sà bínni Yesu taan. ² Maa li kàanmucya mà li ɲya na u cyelempyiibii mpyi na lyí ná cyeyi niɲwəhɔyi i Kile yyahe taan, ɲaha na ye pi ɲye a yi jyè mà tàanna ná Yahutuubii làdaabil'e mɛ.

³ Farizhɛɛnbii ná Yahutuubii sanmpii n'a mpyi na sí raa lyí, pi mpyi maha cyeyi yal'a jyè a fíniɲɛ Kile yyahe taan mà tàanna ná pi tulyeyi làdaabil'e.

⁴ Lire pyiŋkanni na, pi n'a mpyi a yíri caange na, pi mpyi maha wìli maha piye fíniɲɛ Kile yyahe taan mà tàanna ná làdaabil'e, maa nta a lyí. Làdaabii pìi saha na mpyi yaayi ɲjyìŋi kyaa na, mu à jwo: fùɲɲcwoyi ná pwoore cwəhigii ná dàɲyeŋi yaayi ná yatɛɲyi.

⁵ Ka Farizhεenbii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii si Yesu yíbe: «Naha na mu cyelempyiibii nyε na wuu tulyeyi làdaabii* kurigii jaare mà yε? Naha na pi nyε na cyeyi jyí mà tàanna ná làdaabil'e maa nta na lyí mà yε†?» ⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Yii pi à fyìnme tò wwomə na ke! Kile túnntunŋi Ezayi mpyi a jwumpe mpemu jwo yii kyaa na ke, pur'à sàa pyi sèe. L'à séme Ezayi sémeŋi i na Kile à jwo:

“Nte sùpyire na mii pēre jwəyi i kanna, mà li ta pi zòmpii laag'à təən mii na.

⁷ Pi na mii pēre tawage e, naha na yε kàlaŋi pi nyε na ŋkaan ke, ur'à lwó a pwə sùpyire làdaabii karigii na‡.»

⁸ Ka Yesu si nūr'a yi jwo pi á: «Yii à cyé Kile tonŋi na, maa ntaha sùpyire làdaabii fye e. ⁹ Yii na sônŋi na yii tanga na nyε mà cyé Kile tonŋi na, maa ntaha yii yabilimpii làdaabii fye e. ¹⁰ Kile túnntunŋi Musa à jwo na “Ma tunŋi ná ma nuŋi pēe, ŋgemu ká jwumpimε jwo a wà u tunŋi, lire nyε me u nuŋi na ke, urufoo sí n-bòš.” ¹¹⁻¹² Nka yii pi ke, yii na sùpyire kálali ŋge làdaŋi na, u mege nyε Kərəban. Sùpya ká jwo na uru nàfuunŋi na nyε Kərəban, lire jwəhe ku nyε na ur'à u kan Kile á, na fānhe saha nyε uru na u

* **7:5** wuu tulyeyi làdaabii: Saliyaŋi Kile mpyi a kan Musa á ke, Kile Saliyaŋi cyelentiibii mpyi a wà bâra uru na. Saliyaŋi pi à bâra Musa wuŋi na ke, uru ná Musa wuŋi puni mpyi a tàanna pi nyii na.

† **7:5** Yahutuubii n'a mpyi na sí raa lyí, pi mpyi maha pi cyeyi jyé jyiŋkanni là na maa sônŋi na lire jyiŋkanni maha pire fñiŋε Kile á. Mà tàanna ná Ekizodi 30.18-21 i, Kile sáragawwuubii kanni pi mpyi a yaa pi a lire pyi, ŋka Farizhεenbil'à jwo na shin maha shin u nyε na Kile pēre ke, na pire pun'à yaa ná l'e. ‡ **7:7** Ezayi 29.13 § **7:10** Ekizodi 20.12; Duterənəmu 5.16 Ekizodi 21.17; Levitiki 20.9

u sifeebii tège mε. ¹³ Lire pyiᅇkanni na, yii làdaabii kurugo, Kile jwump'à pyi kaᅇwəə baa sùpyire nyii na, ᅇka lire kanni bà mε, yii na cyire ᅇcyii karigii shiᅇi niᅇyahagii pyi.»

¹⁴ Puru ᅇwəᅇ na, Yesu à nùr'a sùpyire yyere, maa yi jwo t'á: «Yii puni, yii niᅇgyigigii múgo, yii i na jwumpe lógo, yii i pu yyaha cè sèl'e. ¹⁵ Yaayi yi na jyii sùpyaᅇi funᅇke e ke, kuru kà ᅇye a sù na jì'n'a u ᅇwəᅇ mε. ᅇka ᅇjemu yi na fwore sùpyaᅇi funᅇke e ke, yire yi maha sùpyaᅇi ᅇwəᅇ Kile yyahe taan. [¹⁶ ᅇgemu la ká mpyi si kariii yyaha cè ke, urufoo u u niᅇgyigigii cyán sèl'e.]»

¹⁷ Tèni i Yesu à yîri sùpyire taan mà jyè bage e ke, ka u cyelempyiibii si u yîbe lire tàanlìni ᅇwəᅇ na. ¹⁸ Ka u u pi pyi: «Yii yabilimpìi, ali numε yákilitan ᅇye yii á mà? Mpe mii na yu ke, yii ᅇye na puru nùru mà? Yaaga maha yaaga k'à yîri cyiᅇᅇi na mà jyè sùpyaᅇi funᅇke e ke, kuru sù n-jà u ᅇwəᅇ mε. ¹⁹ Tire nte yalyire ᅇye na jyè sùpyaᅇi zòmbilini funᅇke e mε, lage e ti maha jyè, lire kàntugo, urufoo ká shà yaare e, ti maha fworo.» Pure jwumpe cye kurugo, Yesu à li cyèe na yalyire pun'à fíniᅇ.

²⁰ U a jwo: «ᅇcyii cyi ᅇye sùpyaᅇi zòᅇi na ke, cyire cyi maha u ᅇwəᅇ Kile yyahe taan. ²¹ Naha kurugo ye sòᅇᅇpeere maha fwore sùpyaᅇi zòmbilini i, mu à jwo tasinnage keᅇmε karigii ná nàᅇkaage ná supyibuuni ná ²² jacwəəre ná ntiimbaaᅇi ná pege ná nàᅇwəᅇre ná sílegebaare ná ᅇyipεenni ná jwoore ná yàmpeente ná funᅇbaare. ²³ Cyire ᅇcyii kapegigii cyi ᅇye na fwore zòmbilini i ke, cyire cyi maha sùpyaᅇi ᅇwəᅇ Kile yyahe taan.»

*Supyishinji sanji cwoŋi wà à dá Yesu na
(Macwo 15.21-28)*

²⁴ Ka Yesu si yîri wani mà kàre Tiri ná Sidɔn kànyi kàmpanŋke na. U à nɔ wani ke, maa jyè bage k'e. U la nyɛ a mpyi wà si uru kyaa cè mɛ. Nka u nyɛ a jà a ŋwəhɔ mɛ. ²⁵⁻²⁶ Ka ceenji wà si u kyaa lógo, maa ntíl'a pa ninjoure sín u fere e. Uru ceenji mpyi Yahutu mɛ, u mpyi na yîri Sirofenisi kùluni i*. Jínanji wà mpyi u pworonji i, ka u u Yesu jáare na u u kàr'a yige u e. ²⁷ Ka Yesu si ceenji pyi: «Yyére nàŋkopyire si lyî a tìn fɔlɔ, jaha na yɛ mà nàŋkopyire yalyire lwɔ a wà pwunmpyir'á, lire nyɛ a ŋwə mɛ.» ²⁸ Ka ceenji si u pyi: «Kafoonji, yire nyɛ sèe, ŋka pwuunbii pi maha ntèn tàbalanji ŋwəh'i ke, pire maha nàŋkopyire yalyire paanre lyî.» ²⁹ Ka Yesu si yi jwo u á: «Mu ŋwəshwəɔr'à ŋwə, mu sí n-jà nùru pyenge, mii à jínanji yige mu pworonji i.» ³⁰ Ka u u nùr'a kàre pyenge mà sà pyànji ta u à sínni yasinŋke na, jínanji mpyi a fwooro u e.

Yesu à nàŋi wà ninjyigii múgo

³¹ Ka Yesu si yîri Tiri ná Sidɔn kànyi kàmpanŋke na, maa ŋkàre Galile banji kàmpanŋke na, maa sà jyè Dekapoli kùluni i. ³² Ka pi i shà ná nàŋi w'e u yyére. Uru nàŋi mpyi nùncunɔ, jwumpe s'á waha u á mú sèl'e. Kà pi i Yesu jáare na u u cyege taha u na, bà u si mpyi si ŋcùŋɔ mɛ.

³³ Ka Yesu si nàŋi cù mà yîri sùpyire taan mà kàre tatɔnge e. Kuru cyage e, u à kampeeni le u ninjyigigil'e, maa ntilwəhe ta u njini na. ³⁴ Maa nùŋke dūrugo kilenji i, maa ŋɔ a kùŋɔ, maa jwo:

* **7:25-26** Nge ceenji'à fwooro supyishinji w'e, ŋgemu u mpyi a fyánha a pyi Izirayeli shiinbii zàmpennmii ke.

«Efata» lire ñwøhe ku ñye: «Yii múgo!» ³⁵ Lire tènì mujye e, ka ñingyigigii mú shuunni si múgo, ka ñjini mú si sànhà. Ka u u wá na ntíli na yu.

³⁶ Yesu à núr'a pa sùpyire cyage e ke, maa yi jwo a waha pi á, na pi àha sùpyañi wabere yaha u yi cè mε. Ñka u jwump'à pyi kee p'à pi nâara, ka pi i ntíl'a sà a pu yu na ntùuli. ³⁷ Sùpyire ti mpyi wani ke, li mpyi a pire puni kàkyanhala sèl'e, ka pi i wá na ñko: «Karigii ñjncennkii kanni u na mpyi. U maha ñjncunnibii pyi pi i nùru, maa búbuubii pyi pi i yu!»

8

Yesu à shiin kampwøhii sicyere ñwø cya (Macwo 15.32-39)

¹ Canñka shinnyahara à pa bínni Yesu taan sahanñi, yalyire sí ñye a mpyi pi á mε, ka Yesu si u cyelempyiibii yyere maa jwo: ² «Ñke supyikurunñe ñùñaare naha mii na sèe sèl'e, pi canñke taanre woge ku ñye naha mii taan, yalyire ñye pi á mε. ³ Mii aha pi katege wuubii yaha a kàre pi kànyi na, pi fànhe sí n-kwò kuni na, ñaha na ye pi ñi tayiriy'à tòn.» ⁴ Ka u cyelempyiibii si u yíbe: «Taa nte sùpyire puni tintin yalyire sí n-ta naha ñke síwage e ke?» ⁵ Ka Yesu si pi yíbe: «Bwúuru ñùnyò jùuli yi wá yii á ye?» Ka pi i jwo: «Baashuunni.»

⁶ Ka u u sùpyire pyi t'à tèn ññke na. Maa bwúuru ñùnyi baashuunñi lwó, maa fwù kan Kile á yi kyaa na, maa yi kwòn kwòn mà kan u cyelempyiibil'á pi taa sùpyire na, ka pire si u taa pi na. ⁷ Fyapyire mú na mpyi wani, ka Yesu si tire lwó, maa fwù kan Kile á ti kyaa na, maa tire mú kan u cyelempyiibil'á pi taa sùpyire na. ⁸ Kuru

supyikuruŋk'à lyî a tìn, ka pi i ŋkwò maa saanya baashuunni jî njyîpaanyi na. ⁹ Pi mpyi a shiin kampwòhii sicyεεere (4.000) kwò. Lire kàntugo ka Yesu si pi yaha a kàre.

Farizhεεnbil'à jwo na Yesu u kyaa pyi, nde l'à li cyêe na u à fworò Kile e ke

(Macwo 16.1-12)

¹⁰ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si ntíl'a jyè bakwòoge k'e mà kàre Dalimanuta kùluni i. ¹¹ Pi à nò ke, ka Farizhεεnbii pìi si mpa Yesu jwòge waha. Pi à jwo na u kani là pyi u cyêe pire na ndemu l'à li cyêe u à fworò Kile e ke. Kànhaŋa pi mpyi a cyán Yesu na. ¹² Lir'à pεn u e ke, ka u u ŋò a kùuŋò fànhe na, maa jwo: «Naha na nte sùpyire nyε na kacyeele caa mii á yε? Sèeŋi na mii sí yi jwo yii á, là sìn-cyêe ti na mε.» ¹³ Ka u ná u cyelempyiibii si yîri pi taan mà jyè bakwòoge e, maa baŋi jyiile.

¹⁴ Ka u cyelempyiibii funŋò si wwò yalyire na, bwúuru jùŋò ninŋin kanna ku mpyi pi á bakwòoge e. ¹⁵ Ka Yesu si yi jwo a waha pi á: «Yii a yiye kàanmucaa Farizhεεnbii ná Eròdi bwúuruŋi yîrigeyirige yaani na.» ¹⁶ Ka u cyelempyiibii si pi funŋyi cya puru jwumpe na, maa jwo piye shwòhòl'e: «Bà wuu à pyi wuu nyε a pa ná bwúuru i mε, lire e u à mpe jwo bε?»

¹⁷ Nyε Yesu à pa pi kunuŋke jwòhe cè ke, maa jwo: «Naha kurugo bwúuruŋi wuun'à yii funŋò wwòŋò yε? Ali numε yii yákilibii sàha ŋkwò a múgo mà? Yii funŋyi saha à tò la? ¹⁸ Nyiigii na nyε yii á, yii nyε na jaa mà? Ninŋyigigii na nyε yii á, yii nyε na núru mà? Yii funŋyi nyε na jcwu kyaa na mà? ¹⁹ Canŋke mii à bwúuru jùŋyi kanŋkuruŋi

kwòn kwòn mà kan shiin kampwòhii kan̄kuruŋ'á (5.000) ke, pi lyìŋkwooni kàntugo, shàhigii jùuli yii à ñî bwúuru kwòonre na ye?» Ka pi i jwo: «Kε ná shu-unni.» ²⁰ «Lire kàntugo can̄ŋke mii à bwúuru ñùnyi baashuunniŋi tэг'a shiin kampwòhii sicyεerenjì (4.000) ñwò cya à de? Pi lyìŋkwooni kàntugo, saanyi jùuli yii à ñî bwúuru kwòonre na ye?» Ka pi i jwo: «Baashuunni.» ²¹ Ka Yesu si pi pyi: «Ali numε, yii fun̄nyi sàha ñkwò a múgo mà?»

Yesu à fyin̄ŋi wà cùuŋò

²² Puru ñwòhò na, Yesu ná u cyelempyiibil'à kàre Bētisayida kànhe e. Pi à nò wani ke, ka pi i mpa ná fyinnaŋi w'e, maa Yesu ñáare na u bwòn u na. ²³ Ka Yesu si u cù cyεge na, maa ñkàre kànhe kàntugo, maa sà u ntilwòhe tэг'a u ñyiigii cwuugo, maa cyeyi cyígile cyi na. U à pa cyeyi láha tènì ndemu i ke, maa u yíbe: «Mu wá na yaaga ñaa la?» ²⁴ Ka nàŋi si ñyiigii múgo maa jwo: «Mii naha na sùpyire ñaa, ñka ti naha mu à jwo cire ti ñaa.»

²⁵ Ka Yesu si núr'a cyeyi cyígile u ñyiigii na, tènì i u à pa yi láha ke, ka nàŋi si uye ta u à cùuŋò, fo u na ñaa na ñcwúu. ²⁶ Ka Yesu si u pyi u nùru, u a sù pyεngε, u sàha bú ntòro kànhe e mε.

Pyeri à jwo na Kile Nijcwònrəŋi u ñye Yesu (Macwo 16.13-20; Luka 9.18-21)

²⁷ Yesu ná u cyelempyiibil'à wá na ñkèεge Sezare Filipi kùluni kànyi na. Mà pi yaha kuni na, ka u u pi yíbe: «Sùpyire na mii sònni joofo ye?» ²⁸ Ka pi i u pyi: «Pii wá na ñko Yuhana Batizelipyiŋi u ñye mu, pii sí i ñko na Kile tùnntun̄ŋi Eli u ñye mu, pii mú sí i ñko na Kile tùnntun̄mpii sanmpii pi à tòro

ke, na uru wà u n̄yε mu.» ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Yii de? Jofoo yii n̄yε na mii sôn̄nji yε?» Ka Pyeri si u pyi: «Kile Niñcwôn̄rôñi u n̄yε mu.» ³⁰ Ka Yesu si yi jwo a waha pi á, na pi àha ñkwò yire jwo sùpya á uru kyaa na mε.

*Kyaage Yesu sí n-ta ke, u à kuru kyaa jwo
(Macwo 16.21-23; Luka 9.22)*

³¹ Cyire karigii kântugo, ka Yesu si wá na u cyelempyiibii kâlali, maa jwo: «L'à pyi fànha kyaa Supyan̄i Jyan̄i u kyaala sèl'e. Kacwôn̄ribii ná Kile sáragawwuubii n̄ñufeebii ná Kile Saliyan̄i cyelentiibii sí n-cyé u na, si u bò. N̄ka u kwùñi canmpyitanrewuuni u sí n̄è.» ³² Yesu à cyire karigii jwo a fín̄ñε pi n̄yii na. Ka Pyeri si u yyer'a fêen ñkere na, maa u cêεεε u jwumpe kurugo. ³³ Ka Yesu si yyahe kêenn̄'a u cyelempyiibii wíi, maa Pyeri faha: «Yíri na taan, Sitaanna wà we! Mu n̄yε na sôn̄nji Kile n̄yii wuuni na mε, fo sùpyire n̄yii wuuni!»

*Pyiñkanni na wuu à yaa wuu taha Supyan̄i Jyan̄i
Yesu fye e ke
(Macwo 16.24-28; Luka 9.23-27)*

³⁴ Lire kântugo ka Yesu si u cyelempyiibii ná shin̄nyahara yyere, maa yi jwo pi á: «Ñgemu la ká mpyi si ntaha mii fye e ke, urufol'à yaa u cyé u yabilin̄i n̄yii karigii na, u u ntêen kyaage taan u u ntaha mii fye e, pi m̄εε ká mpyi na sí urufoo bò kworokworocige na. ³⁵ Naha na yε ñgemu la ká mpyi si u niñjaan̄i yaa n̄wò ke, urufoo si n̄umpan̄a ta mε, ñka ñgemu ká kântugo wà u niñjaan̄'á mii ná Jwumpe Nintanmpe kurugo ke, urufoo sí n̄umpan̄a ta. ³⁶ Naha li sí n̄wò sùpyan̄'á mà ma n̄yii yaayi puni ta ñge diñyeni i niñjaa,

mu nùmpañke si sà ñkèege ye? ³⁷ Sùpya sì n-jà yafyin tège u múnaani ñùñò wwû nùmpañja me. ³⁸ Lire kurugo ñgemu u na ñcyíge Supyañi Jyañi ná u jwumpe na sùpyire ñyii na, nte ti na kapegigii pyi maa kàntugo wà Kile á ke, Supyañi Jyañi ká bú mpa ná u Tuñi sìnampe ná Kile mèlekeebil'e canñke ñkemu i ke, u sí n-cyé urufoo na.

9

¹ Sèñi na mii sí yi jwo yii á, yii mpíi pi ñye naha ke, pìi na ñye yii e, pire sì n-kwû ná pi ñye a Kile Saanre ñya, ti i ma ná síñi puni i mà ye.»

*Yesu pyiñkann'à kèenñe
(Macwo 17.1-13; Luka 9.28-36)*

² Canmpyaa baani kàntugo, ka Yesu si Pyeri ná Yakuba ná Yuhana lwó, maa ñkàre ná pire kanni i ñañke kà nintòongò ñuñ'i. Mà pi yaha wani, Yesu pyiñkann'à pa ñkèenñe pi ñyii na. ³ Ka u vàanñyi si mpâl'a fíniñe fo na ñí. Yi mpyi a fíniñe fíniñiñkanni ndemu na ke, sùpya ñye ñiñke na ñgemu u sì n-jà yaaga pyi ku fíniñe amuni me. ⁴ Kuru tanuge e, ka tèecyiini Kile tùnntunmpiiEli ná Musa si mpa Yesu cyelempyiibii mú taanre ñyii na, mà pa a yu ná u e. ⁵ Ka Pyeri si Yesu pyi: «Wuu cyelentuñi, wuu à pa naha ke, l'à ñwò sèl'e. Wuu yaha wuu u vùnyò taanre kwòro, niñkin sí n-pyi mu wogo, niñkin sí n-pyi Musa wogo, niñkin sí n-pyi Eli wogo.» ⁶ Pyeri à puru jwumpe jwo uye ñùñò kurugo, ñaha na ye u ná u shèrèfeebii shuunnñi mpyi a fyá a tòro. ⁷ Mà pi yaha puru na, ñahaña à tíge mà pi tò, ka meñwuu si fworu kuru ñahañke e: «Mii Jyañi u ñye ñge, u kan'à waha mii na sèl'e. Yii a núru u ñwò na.»

⁸ Ka Yesu cyelempyiibii si mpâl'a wíi wíl'a maha, pi saha nyε a sùpya nya mε, fo Yesu kanni.

⁹ Mà pi yaha pi i ntíri naŋke na, ka Yesu si yi jwo a waha pi á na nde pi à nya ke, na pi àha ŋkwò li jwo sùpya á mε, fo Supyaŋi Jyaŋi ká nè a fworò kwùŋi i. ¹⁰ Ka u cyelempyiibii si puru jwumpe yaha piye funŋ'i, ŋka pi mpyi na piye yíbili: «Mà nè a fworò kwùŋi i jwòhe ku nyε naha ye?»

¹¹ Nyε ka cyelempyiibii si u pyi: «Ko Kile Saliyaŋi cyelentiibii s'à jwo na Kile tūnntunŋi Eli u à yaa u fyánha a pa Kile Njɔcwɔnrɔŋi yyaha na.» ¹² Ka u u pi pyi: «Sèe wi, Eli à yaa u fyánha a pa si karigii puni kurigii tíi. Ŋka li mú à séme Kile Jwumpe Semɛŋi i na “Supyaŋi Jyaŋi à yaa u kyaala sèl'e, sùpyire kuro mú sè mpyi u e mε.” Yii à sòŋŋò lire na la? ¹³ Mii sí yi jwo yii á, Eli à pa a kwò, pi à u pyi pi nyii pyiŋkanni na, bà l'à séme u kyaa na Kile Jwumpe Semɛŋi i mε.»

*Yesu à pyàŋi wà jína kòr'a yige u e
(Macwo 17.14-21; Luka 9.37-43a)*

¹⁴ Tèni i Yesu ná u cyelempyiibii taanrenj'à nò pi sanmpii cyage e ke, pi à sà shinnyahara ta t'à pi kwùulo, Kile Saliyaŋi cyelentiibii pìi mpyi a nàkaana ta ná pi e. ¹⁵ Sùpyir'à pa Yesu nya ke, l'à pàa pi puni i sèl'e. Ka pi i fè a kàre u fye e maa u shéere. ¹⁶ Ka Yesu si u cyelempyiibii yíbe: «Naha shi na yii ná pire na yiye kyáli ye?»

¹⁷ Ka wà si Yesu pyi tire sùpyire shwòhòl'e: «Cye-lentuŋi, mii à pa ná na jyaŋi i mu yyéere. Jínaŋi wà u nyε u e, ur'à u pyi búbu. ¹⁸ Uru jínaŋi ká yíri ná u e cyaga maha cyag'e ke, u maha u cyán nìŋke na, u maha ŋyànhigii kùru, u jwòge mú maha ŋkànŋi, fo

u maha mpa shiile. Mii à mu cyelempyiibii jáare pi jínanjì kòr'a yige u e, pi nyε a jà mè.» ¹⁹ Ka Yesu si jwo: «Ei! Yii dánabaa sùpyiibii nimpiibii, fo naha tère e mii sí n-kwôro ná yii e ye? Mii sí yii kapyiinkii kwú naye e sà nò fo naha tère na ye? Yii a ma ná pyànjì i na á.»

²⁰ Ka pi i mpa ná u e. Tèni i jínanj'á Yesu nya ke, ka u u pyànjì cyán na kúu nkúu nìñke na, maa u nwage pyi ku u nkânjì. ²¹ Ka Yesu si pyànjì tunjì yíbe: «Fo naha tère e jínanj'á jyè u e ye?» Ka tufoonjì si u pyi: «Mà lwó fo u nimbilere wunjì na. ²² Tèni l'e, jínanjì maha u cyán nage e, tèni l'e maa u cyán lwøhe e si nta u bò. Kampyi mu sí n-jà cyaga pyi, wuu nùnaare ta, maa wuu tège.» ²³ Ka Yesu si u pyi: «Mu à jwo kampyi mii sí n-jà cyaga pyi. Nka mu aha jà a dá mii na, karigii puni sí n-jà n-pyi mu á.» ²⁴ Ka pyànjì tunjì si ntíl'a jwo fànha na: «Mii à dá, nka na tège, naha na ye mii dániyanjì fàn'h'á cyére.»

²⁵ Yesu à sùpyire nya t'à lwó a tò u na ke, ka u u fànha cyán jínanjì na, maa u pyi: «Jínanjì, mu u na jyè sùpyire e marii pi pyi búbuu ná nùncunnii ke, fworò nge pyànjì i, ma sàha nùru nyjyè u e mè.» ²⁶ Ka jínanjì sí kwuugo wà, maa pyànjì cúnñɔ cúnñɔ fànha na, maa fworò u e. Pyànj'á pyi mu à jwo u à kwú, fo shinnyahara à jwo u à kwú. ²⁷ Ka Yesu si u cù cyεge na a yîrige, ka pyànjì si yyére.

²⁸ Yesu à jyè bage e ke, ka u cyelempyiibii si u nwh'a yíbe: «Naha na wuu nyε a jà a nge jínanjì kòr'a yige pyànjì i mà ye?» ²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Kileparege kanni ku nyε na jìn'a nge jínanjì shinjì kòr'a yige sùpya e.»

*Yesu à u kwùñi ná u nèñi kyaa jwo sahanjki
(Macwo 17.22-23; Luka 9.43b-45)*

³⁰ Yesu ná u cyelempyiibii ninjkaribil'à Galile kùluni jyiile, ñka u la nyε a mpyi sùpya si li cè mε,
³¹ ñaha na yε u mpyi na u cyelempyiibii kâlali, marii yu pi á: «Pi sí n-pa Supyañi Jyañi le sùpyire cye e pi bò, ñka u kwùñi canmpyitanrewuuni, u sí ñè.» ³² Pi nyε a pyi a puru jwumpe ñwøhe cè mε, fyagare s'à pi sige pi nyε a ja a u yíbe mε.

*Sùpyañi u nyε ñùñufoo Kile yyére ke
(Macwo 18.1-5; Luka 9.46-48)*

³³ Ka Yesu ná u cyelempyiibii si nō Kapεrenamu kànhe e. Tèni i pi a jyè bage e ke, ka u u pi yíbe: «Ñaha nàkaana yii mpyi a ta kuni na yε?» ³⁴ Ka pi i fyâha, ñaha na yε nàkaante ñùñke ku mpyi na pire puni i, jofoo u nyε ñùñufooni yε. ³⁵ Ka Yesu si ntèen, maa pi shiin ke ná shuunninji yyere, maa yi jwo pi á: «Ñgemu la ká mpyi si mpyi ñùñufoo ke, urufol'à yaa u uye pyi kàntugo yyére wuñi, u raa báare pi sanmpil'á.»

³⁶ Ka Yesu si pyàñi wà cû a pa pi shwøhøl'e, maa u lwó, maa yi jwo pi á na: ³⁷ «Shin maha shin u à ñen'a ñge pyàñi fiige cùmu lemε ñwø mii kurugo ke, urufol'à mii cùmø lemε ñwø mú. Shin maha shin sí u à mii cùmø lemε ñwø ke, urufoo mú à mii tunvooni cùmø lemε ñwø.»

*Ngemu ká mpyi u nyε wuu zàmpeñ mε, uru na nyε
ná wuu e
(Luka 9.49-50)*

³⁸ Ka Yuhana si yi jwo Yesu á: «Cyelentuñi, wuu à nàñi wà ñya u u jínabii kòre na yige sùpyire e ná mu mege e, ka wuu u u sige li na, ñaha na yε wuu

wà bà mε.» ³⁹ Ka Yesu si u pyi: «Yii àha u sige li na mε, sùpya sì n-jà raa kakyanhala pyi ná mii mεge e, si ntíi núru mii mεge kèεge ntaha lire na mε. ⁴⁰ Ngemu u nyε u nyε wuu zàmpeñ mε, urufoo na nyε ná wuu e. ⁴¹ Amuni li mú nyε shin maha shin u à fùñcwokwunyaga lwòhò kan yii á mà lire nùñke pyi na yii na nyε Kile Nìñcwànranji wuu ke, sèenji na mii sí yi jwo yii á, urufoo sí n-si lire tònñji ta.»

Karigii cyi maha sùpyanji yaha kapiini na ke, u à yaa u láha cyire na

(Macwo 18.6-9; Luka 17.1-2)

⁴² Ka Yesu si núr'a pi pyi: «Nte nàñkopyire t'à dá mii na mà kwò ke, shin maha shin ká lire là niñkin nùñò kyán, l'à pwórò urufol'á pi kafaabwòhò pwò u yacige e, pi i u wà banji i. ⁴³ Mu cyεge kà niñkin ká a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwòn a wà, maa jyè ná ku sanñke e shìnji niñkwombaanji i. Lir'à pwórò mu á, mu ná ma cyeyi shuunniñji u jyè nafugombaage e. [⁴⁴ “Fyεenre ti maha sùpyire kyaare lyí kuru cyage e ke, tire nyε na ñkwûu mε, kuru cyage nage mú nyε na fùru mε.”] ⁴⁵ Mu tòoge kà niñkin ká a si mu pyi mu u kapii pyi, ku kwòn a wà, maa jyè shìnji niñkwombaanji i ná tòogò niñkin i. Lir'à pwórò mu á, mu ná ma tooyi shuunniñji u jyè nafugombaage e. [⁴⁶ “Fyεenre ti maha sùpyire kyaare lyí kuru cyage e ke, tire nyε na ñkwûu mε, kuru cyage nage mú nyε na fùru mε.”] ⁴⁷ Mu nyiini là ká a si mu pyi mu u kapii pyi, li wwûl'a wà, mu nyii niñkin wunji u jyè Kile Saanre e. Lir'à pwórò mu á, mu ná ma nyiigii shuunniñji u jyè nafugombaage e. ⁴⁸ “Fyεenre ti

maha sùpyire kyaare lyî kuru cyage e ke, tire nyε na ηkwûu με, kuru cyage nage mú nyε na fùru με*.”

⁴⁹⁻⁵⁰ Kyaage k'à jáaηa nage fiige ke, kuru kyaage Kile sí n-tèγε u shiinbii toroηkanni kêεηηε. Su-ump'à táan, suumpe tìpoompe ká fworο p'e, naha ku sí n-jà pu pyi pu táan sahaηki ye? Yii pyi suumo niηcεnμε, yyeniηke ku pyi yii shwəhəl'e.»

10

Yesu à jwo na nəηi ná u cwοηi nyε a yaa pi piye yaha με

(Macwo 19.1-12; Luka 16.18)

¹ Yesu ná u cyelempyiibil'à kàre Zhude kùluni i, Zhuruden baηi kàntugo. Wani sahaηki, ka sùpyire si mpa bínni u taan. Ka u u núr'a cye le u kapyiηjyeeni i, na ti kálali. ² Ka Farizhεεnbii pìi si file u na, si u pεε ηcû ná jwumpe e, maa u yíbe: «Mà tàanna ná Kile Jwumpe Semεηi i, nò sí n-jà u cwοηi yaha la?» ³ Ka Yesu si pi pyi: «Naha Kile túnntunηiMusa à séme lire nde kyaa na ye?» ⁴ Ka pi i u pyi: «Musa à jwo na mu aha ceηi nàmbage kwəkwə sémeηi kan u á, na mu sí n-jà u yaha*.»

⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii ηjίηgage kurugo, lir'à séme toηi i mà kan yii á. ⁶ Nka mà lwó diηyε tasiige e, Kile à “sùpyaηi yaa nò ná ceewe†.” ⁷⁻⁸ “Lire kurugo nəηi sí u tuηi ná u nuηi yaha si mpwə u cwοηi na, pi mú shuunni si mpyi shin niηkin‡.” Lire e, pi saha sì

* **9:48** Ezayi 66.24 * **10:4** Duterenoμu 24.1-4 † **10:6** Zhenεzi 1.27 ‡ **10:7-8** Zhenεzi 2.24. Lire ηwəhe ku nyε: «Lire kurugo nəηi ná u cwοηi sí n-wwə si mpyi shin niηkin, nəηi ná u cwοηi shwəhəη'à yaa u ηwə mà tòro nəηi ná u sifeebii wuηi na.»

n-pyi shiin shuunni mε, ηka pi sí n-pyi shin nin̄kin.
⁹ Lire kurugo Kile à mpiimu pyi nin̄kin ke, sùpya nyε a yaa u pire láha piye na mε.»

¹⁰ Tèni i pi à núr'a jyè bage e ke, ka Yesu cyelempyiibii si núr'a u yíbe cyire karigii kyaa na.

¹¹ Ka Yesu si pi pyi: «Shin maha shin u à u cwon̄ji yaha maa ceen̄ji waberε lèñε ke, urufol'à jacwɔɔ pyi mà yyaha tí ná ceen̄ji nin̄cyiin̄ji i. ¹² Ceewe mú ká nàmbaga fworó, maa nàmbaga lèñε nòn̄ji waber'á, uru ceen̄ji mú à jacwɔɔ pyi.»

Yesu à jwó le nàḅkopyir'á

(Macwo 19.13-15; Luka 18.15-17)

¹³ Nyε lire kàntugo, sùpyiibii pil'à pa ná nàḅkopyire t'e Yesu yyére, bà u si mpyi si u cyeyi taha ti na, si jwó le t'á mε. Ka cyelempyiibii si pi faha.

¹⁴ Yesu à lire nya ke, ka li i mpɛn u e, ka u u jwo u cyelempyiibil'á: «Yii nàḅkopyire yaha t'a ma mii yyére, yii áha ti sige mε, naha na ye sùpyiibii pi nyε nàḅkopyire fiige ke, Kile Saanre nyε pire woro.

¹⁵ Sèen̄ji na mii sí yi jwo yii á, ηgemu ká mpyi u nyε a nɛn'a uye tírige pyà fiige mε, urufoo sì n-sì n-jà n-jyè Kile Saanre e mε.» ¹⁶ Ka u u nàḅkopyire cû a ta uye na, maa jwó le t'á.

Nàfuufoon̄ji kani

(Macwo 19.16-30; Luka 18.18-30)

¹⁷ Ncyii karigii puni kàntugo, Yesu ná u cyelempyiibil'à kuni lwó sahan̄ki. Mà pi yaha pi i ηkèεge, nàñi wà à fê a sà nin̄kure sín Yesu taan, maa jwo: «Cyelentuñi nin̄cɛn̄ñi, naha shi mii à yaa mii u pyi si sh̄ñi nin̄kwombaan̄ji ta bε?» ¹⁸ Ka Yesu si u pyi: «Mu à jwo na mii à jwɔ wa? Kile kanni baare e, sùpya nyε a jwɔ mε. ¹⁹ Mu à Kile ton̄ji

kurigii cè mà kwò “Ma hà sùpya bò mε, ma hà zínni ná wabεε cwo e mε, ma hà nàŋkaaga pyi mε, ma hà vini ntaha wà na mε, ma hà ŋcwu sùpya na mε, ma tunji ná ma nuŋi pêeŞ.”²⁰ Ka nàŋi si Yesu pyi: «Cyelentuŋi, mii na cyire karigii puni pyi fo mà mii yaha nàŋkocyεεere e.»

²¹ Ka Yesu si u wíi, maa u kyaa táan uy'á, maa u pyi: «Yaaga ninŋkin k'à mu fô, ta si, maa sà ma cyeyaayi puni pére, maa uru wyéreni kan fòŋòfeebil'á. Lire ká mpyi, mu sí nàfuu ta Kile yyére. Maa nta a pa ntaha na fye e.»²² Puru jwumpe ŋye a u táan mε, ka u yyetanha wuŋi si ŋkàre, ŋaha na ye nàfuubwòhò foo u mpyi u wi.

²³ Lir'à pyi ke, ka Yesu si yyahe kêenŋe, maa sùpyire wíi wíi, maa yi jwo u cyelempyiibil'á: «Nàfuufooni jyìm'à pεn Kile Saanre e.»²⁴ Lire ŋwòmεen'à Yesu cyelempyiibii funŋò wwòŋò, ka u u núr'a pi pyi: «Mii pyiibii, li pyim'à sàa pεn, wà u jyè Kile Saanre e.²⁵ Nwòhòŋi jyìm'à táan músenneŋi wyiini i mà tòro nàfuufooni u jyè Kile Saanre e.»

²⁶ Ka puru sí nàara a u cyelempyiibii kàkyanhala fo mà tòro, ka pi i wá na yu piy'á: «Lire sannii ke, joofo u sí n-jà nùmpañŋa ta bε?»²⁷ Ka Yesu si pi wíi wíi, maa jwo: «Lir'à sùpyire jà, ŋka kyaa ŋye na Kile jìni mε, ŋaha kurugo ye karigii puni síŋi ŋye u á.»

²⁸ Ka Pyeri si jwumpe lwó maa u pyi: «Wuu de? Wuu à kàntugo wà wuu karigii puni na, maa ntaha mu fye e.»²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Sèenŋi na mii sí yi jwo yii á, shin maha shin ká pεn'a kàntugo wà u bayi, lire ŋye mε u síŋεebii, lire ŋye mε u sifeebii, lire ŋye mε u pyiibii, lire ŋye mε u kerεy'á,

§ 10:19 Ekizodi 20.12-16; Duterεnòmu 5.16-20

mii ná Jwumpe Nintanmpe kurugo ke, ³⁰ urufoo sí yire yaayi fiige nkoo (100) ta naha nge diɲɲɛɲi i. Urufoo sí baya ná siɲɛɛ ná nɛɛ ná pyi ná kɛɛɛɛ ta, nka sùpyire mú sí urufoo yyaha fwóhɔɔ mii mɛge ná Jwumpe Nintanmpe kurugo. Diɲɲɛɲi nimpaɲi i, urufoo sí shìɲi niɲkwombaaɲi ta. ³¹ Nka yyaha yyére shiin niɲyahamii sí n-pyi kàntugo yyére shiin, kàntugo yyére wuu niɲyahamii mú sí n-pyi yyaha yyére wuu.»

*Yesu saha à jwo u kwùɲi ná u ɲɛɲi kyaa na
(Macwo 20.17-19; Luka 18.31-34)*

³² Yesu ná u fyèɲwəhəshiinbii mpyi kuni i na nɲɛɛge Zheruzalemu kàɲhe e, uru u mpyi yyaha na. Nka pi fyagara wuu pi mpyi a taha u fye e. Ka u u núr'a u cyelempyibii kɛ ná shuunnɲi yyer'a file uye na, karigii cyi sí u le ke, maa jyè cyire yyahe e na yu pi á. ³³ Maa jwo: «Wuu niɲkaribii pi mpii Zheruzalemu kàɲhe e, Supyaɲi Jyaɲi sí n-le Kile sáragawwuubii ɲùɲufeebii ná Kile Saliyaɲi cyelentiibii cye e. Pire sí n-jwo na u à yaa u bò, si u kan Kilecembaabil'á. ³⁴ Pire sí u fwóhɔɔ, si ntilwəhe wà u na, si u bwòn ná kàsərigil'e, si u bò. Nka u kwùɲi canmpyitanrewuuni u sí ɲè.»

*Zebede jyaabii yacyage
(Macwo 20.20-28)*

³⁵ Lire kàntugo ka Zebede jyaabii Yakuba ná Yuhana si file Yesu na, maa u pyi: «Wuu cyelentuɲi, nde wuu sí n-pa n-cya mu á ke, lire pyi wuu á.» ³⁶ Ka Yesu si pi yíbe: «Naha yii la ɲyɛ mii u pyi yii á yɛ?» ³⁷ Ka pi i u pyi: «Mu aha mpa mpyi ma Saanre pèente e tɛni ndemu i ke, ma a wuu wà niɲkin yaha ma kàniɲke na, ma a u sanɲi yaha kàmɛni na.»

38 Ka Yesu si pi pyi: «Yaage yii na jáare mii á ke, yii nyε a ku shi cè mε. Kyaage lwøhe mii sí n-bya ke, yii sí n-jà kuru bya la? Kyaage e mii sí mbyîgime ke, yii sí n-jà mbyîgime kur'e mii fiige la?» 39 Ka pi i u pyi: «Ɖɔn, wuu sí n-jà.» Ka u u pi pyi: «Yii sí kyaage lwøhe bya, sí mbyîgime kyaage e mii fiige. 40 Nka mà tèen mii kàniŋke ná mii kàmèni na, mii bà u nyε yire kanvoonji mε. Kile à yire tatεenyi bégele sùpyire ntemu mεε na ke, u sí yire kan pir'á.»

41 Nyε Yesu cyelempyiibii keŋi sanŋ'à puru lógo ke, ka pire lùgigii si yîri Yakuba ná Yuhana taan.

42 Yesu à pa kuru cyage wíl'a nya ke, maa jwo u cyelempyiibii pun'á: «Yii a núru, yii à cè naha ŋiŋke na, mpii pi à yaha kîni ŋiŋufeebii ke, pire maha ntèen kîni sùpyire ŋuŋ'i fânhe e, kîni shinbwoobil'a si wá na pi fânhe cyáan kîni sùpyire na. 43 Nka li nyε a yaa li pyi amuni yii shwøhøl'e mε. Ngemu la ku nyε si mpyi shinbwo yii shwøhøl'e ke, urufol'à yaa u uye pyi yii sanmpii báarapyi. 44 Ngemu la ku nyε si mpyi yii yyaha yyére shinŋi ke, urufoo u pyi pi sanmpii puni biliwe. 45 Naha kurugo ye Supyaŋi Jyaŋi nyε a pa diŋyεŋi i sùpyire si mpa mpyi u báarapyi mε. U à pa si mpa uye pyi sùpyire puni báarapyi, si uye kan pi bò, si mpyi shinŋyahara kapegii shwøshwø lwøɔ.»

Yesu à fyinŋi wà nyii múgo

(Macwo 20.29-34; Luka 18.35-43)

46 Ka Yesu ná u cyelempyiibii si nɔ Zheriko kànhe na. Pi nivworobii kànhe e, shinŋyahara na mpyi pi fye e, pi à Time jyaŋi Baritime fyin wuŋi ta u à tèen kuni ŋwøge na, na jáare. 47 U à lógo na Nazareti kànhe shinŋi Yesu u wá na ntùuli ke, ka u

u wá na yu fànha na: «Yesu, Dawuda Tuluge Shinñi, jùñaara ta na na!» ⁴⁸ Ka shinñyahara si u faha na u fyâha. Nka u nyε a jεn'a fyâha mε, maa là bâra sêεge na: «Dawuda Tuluge Shinñi, jùñaara ta na na!» ⁴⁹ Ka Yesu si yyére maa jwo: «Yii u yyere.» Ka pi i sà u yyere, maa u pyi: «Funñke jínε, ma a yákiliñi tñε, Yesu na mu yiri. Yîri, ma a ma.»

⁵⁰ Fyinn'â puru lógo ke, maa u vâanntinñke wwûl'a wâ jñke na, maa búrug'a yîri na ñkêεge Yesu yyére. ⁵¹ U à nɔ u taan ke, ka Yesu si u yíbe: «Naha mu la nyε mii u pyi mu á yε?» Ka fyinn'â si u pyi: «Cyelentuñi, mii la nyε si núru s'a ñaa.» ⁵² Ka Yesu si u pyi: «Ta si, mu dáníyan'â mu cùuñɔ.» Ka u nyiigii si ntíl'a múgo, ka u u ntaha Yesu fyε e.

11

Saanji Yesu à jyè Zheruzalεmu kànhe e

(Macwo 21.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19)

¹ Mà pi yaha pi i byanhare Zheruzalεmu kànhe na, pi mpyi a nɔ Olivye cire ñanñke ñkere na, Betifajye ná Betani kànyi taan. Ka Yesu si u cyelempyiibii pìi shuunni tun, ² maa pi pyi: «Kànhe ku nyε yii yyaha na ke, yii a sì k'e. Yii aha nɔ wani, yii sí n-tíi dùfaanñjaaga ta k'à pwɔ, sùpya sàha ñkwò a dùgo ku na mà ñya mε. Yii i ku sànhà, yii pa ñkan na á. ³ Wà ha bú yii yíbe na “Naha na yii nyε na ku sànhà yε?” yii urufoo pyi na “Ku kyaa li nyε Kafoonji na. U aha ñkwò ku na, ku sí n-pa.”»

⁴ Nyε ka cyelempyiibii mú shuunni si ñkàr'a sà dùfaanñjaage ta k'à pwɔ pyεnge ñwɔge na, kuni taan. Ka pi i wá na ku sànhà. ⁵ Sùpyire ti mpyi wani

ke, ka tire tà si cyelempyiibii pyi: «Hen! Naha yii na mpyi amε yε? Naha kurugo yii nyε na dùfaanηke sànrε yε?»

⁶ Ka cyelempyiibii si pi ηωω shωω bà Yesu mpyi a yi jwo pi á mε. Ka tire sùpyire si dùfaanηke yaha pi cyε e na pi a sì ná k'e. ⁷ Cyelempyiibil'à pa ná dùfaanηke e Yesu yyére ke, maa pi vāanηyi yà taha ku na, ka Yesu si dùg'a tēen na ηkēεge. ⁸ Ka shinηyahara si ti vāanntinηyi yà wwú mà pìli pìli Yesu yyaha na kuni i, ka niηyahara si jyè kerεyi i na wyεεre kwùun na ηcyáan kuni i*. ⁹ Sùpyire ti mpyi Yesu yyaha na, ná nte ti mpyi u kàntugo ke, tire puni mpyi na ηkwúuli na:

«Yabwōhe!

Ngemu u nyε na ma Kafoonji Kile mεge na ke,

Kile u jwó le u á†!

¹⁰ Yabwōhe! Yabwōhe!

Saanre ti nyε na ma ke,

Kile u jwó le t'á.

Wuu tulyage Dawuda Saanre ti.

Pèente ti taha Kile na niηyicyeyi puni i!»

¹¹ Yesu à nō Zheruzalemu i ke, maa ηkàre Kilenaarebage e. U à yaayi puni wíi wíi ke, maa fwor'a kàre Betani kànhe e ná u cyelempyiibii ke ná shuunniηi i, naha na yε numpilage mpyi na wwùu.

Yesu à fizhiye cige láηa

(Macwo 21.18-19)

¹² Kuru canηa nùmpañηa, pi niηjiribii Betani i, ka katege si Yesu ta. ¹³ Ka u u fizhiye cige kà nyā tatōnge e ná wyεεre e, maa file ku na a wíi, kampyi

* **11:8** Saanηi pi nyε na mpère ke, pi maha cyire karigii pyi si u bē (2 Saanbii 9.13). † **11:9** Zaburu 118.26

u sí yasere ta ku na. Nka u à nò ku jwòh'i ke, u nyε a yasere ta k'e fo wyεere bà mε‡, jaha na yε ku tèeseni mpyi sàha ηkwò a nò mε. ¹⁴ Ka Yesu si jwo cig'á: «Sùpya saha sì n-sìi yasere ta mu na, si jyjî mε.» Ka u cyelempyiibii si puru jwumpe lógo.

Yesu à cwòhampii kòr'ayige Kilejaarebage ntàani na

(Macwo 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22)

¹⁵ Kàntugo, Yesu ná u cyelempyiibil'à nò Zheruzalému kànhe e, ka u u ηkàre Kilejaarebage ntàani na. Mpii pi mpyi na pεrempe ná zhwoŋi pyi wani ke, maa pire kòre, maa wyérefaabii tàbalibii ná sanmpanmperebii yatεenpyi ηòη'a cyán cyán. ¹⁶ U nyε a jεε sùpya u à jyè ná yapεrenji i Kilejaarebage ntàani na mε§. ¹⁷ Puru jwòhò na, ka u u wá na pi puni kálali, marii ηko: «“Mii bage sí n-pa a yiri Kilejaarebaga supyishini pun'á*.” Yire y'à séme Kile Jwumpe Semeni i. Nka yii pi ke, yii à ku kèenη'a pyi “nàηkaalii tabinniga†.”»

¹⁸ Kile sáragawwuubii jùηufeebii ná Kile Saliyanji cyelentiibil'à puru lógo ke, ka pi i wá na Yesu bonkanni caa. Pi mpyi na fyáge u na, jaha na yε u kàlanji mpyi a tatεengε wwû shinjyahar'e.

‡ **11:13** Nke fizhiye cige ku nyε ná wejyahayi i yasere baa ke, kuru na nyε Yahutuubii jùηufeebii fiige, mpiimu pi à fyinme tò wwomò na ke.

§ **11:16** Yahutuubii pi mpyi maha yîri cyeyi yabere e ke, wyérefaabii mpyi maha pire wyérenji fare Kilejaarebage wuŋi na. Lire pyinƙanni na, wyérejwòge ku mpyi a yaa k'a sàrali Kilejaarebage e ke, pi mpyi maha ja a kuru sàra, maa núr'a ja a ntége pyi. Yatòore ti maha yaa ti ja a pyi sàraga ke, pérempyiibii mpyi maha tire péreli pir'á. Pi mpyi maha ti lwòore dùrugo. * **11:17**

Ezayi 56.7 † **11:17** Zheremi 7.11

19 Yàkoŋk'à nɔ ke, ka Yesu ná u cyelempyiibii si fworo kànhe e.

Yesu à jwo dányañi ná Kileŋarege ná kapegigii yàfani kyaa na

(Macwo 21.20-22)

20 Kuru canŋke nùmpañña nyège na, pi nintoro-bil'à fizhiye cige nya k'à waha fo ndìre e. 21 Ka Pyeri funŋɔ si ɲcwo Yesu jwumpe niɲjwumpe na, maa u pyi: «Wuu cyelentuɲi, wíi, fizhiye cige mu à láña tanjaa ke, ku naha a waha.»

22 Ka Yesu si u pyi: «Yii dá Kile na. 23 Sèñi na mii sí yi jwo yii á, sùpya ká dá Kile na ná u zòmbilini puni i, urufoo ká jwo na ŋke ɲanŋe ku yíri ku tatεenge e, ku sà ɲcwo baɲi i, urufoo ká nta u à dá li na, nde u à jwo ke, lire sí n-pyi. 24 Lire kurugo mii sí yi jwo yii á, yii aha Kile ɲáare yaaga maha yaaga kurugo ke, yii dá li na na yii à kuru yaage ta a kwò, lire ká mpyi, Kile sí kuru yaage kan yii á. 25 Nka yii aha yír'a yyére na Kile ɲáare, ka li i ntige yii funŋ'i na yii à tíge shin na, yii tire tìgire kwò, bà yii Tuɲi u ɲye nìnyinɲi na ke, uru mú sí n-pyi si yii kapegigii yàfa yii na mε. [26 Naha na ye yii aha mpyi yii ɲye na yiye shwòhòlò wogigii yàfani yiye na mε, yii Tuɲi Kile u ɲye nìnyinɲi na ke, uru sì n-pa yii kapegigii yàfa yii na mú mε.]»

Pi à Yesu yíbe u fànhe tatage kyaa na

(Macwo 21.23-27; Luka 20.1-8)

27 Yesu ná u cyelempyiibil'à núr'a kàre Zheruzalému kànhe e, maa sà jyè Kileñaarebage e. Yesu niɲaraɲi ku funŋke e, Kile sáragawwuubii ɲùɲufeebii ná Kile Saliyaɲi cyelentiibii ná Yahutuubii kacwənribil'à kàre u yyére. 28 Maa

u yíbe: «Ná kuni ndire e mu na ꞓcyii karigii pyi yε? Jofoo u à kuni kan mu á, mu u a cyi pyi yε?»
²⁹ Ka Yesu si pi pyi: «Mii mú sí yii yíbe kyaa nin̄kin na, yii aha mii ꞓwɔ shwɔ, lire tēni i n̄ge u à kuni kan mii á mii u a ꞓcyii karigii pyi ke, mii sí urufoo cyêe yii na. ³⁰ Mii à jwo yo, jofoo u mpyi a Yuhana Batizelipyiñi tun u pa a sùpyire batizeli yε? Kile wi laa, sùpyire ti? Yii na ꞓwɔ shwɔ!» ³¹ Nyε ka pi i ñkàr'a sà piye taanna maa jwo: «Wuu aha jwo na Kile u mpyi a Yuhana tun, u sí n-jwo na ꞓaha na wuu sí ꞓyε a ꞓen'a dá u na mà yε? ³² Nka wuu mú s̄i n-jà n-jwo na sùpya u à u tun mà dε!» Pi mpyi a fyá sùpyire na, ꞓaha na yε tire sùpyire puni mpyi na s̄on̄ñi na Yuhana na mpyi a s̄i Kile t̄un̄ntun̄ñɔ.
³³ Pi à piye taanna a kwɔ ke, maa n̄úr'a kàr'a sà Yesu pyi: «Shin̄ñi u mpyi a u tun ke, wuu ꞓyε a cè mε.» Ka Yesu si pi pyi: «Nyε l'aha mpyi amuni, n̄ge u à kuni kan mii á, mii u a ꞓcyii karigii pyi ke, mii mú s̄i uru cyêe yii na mε.»

12

ƐƐƐƐƐ kɔɔge faafeebii bàtaage (Macwo 21.33-46; Luka 20.9-18)

¹ Lire kàntugo Yesu à bàtaaga jwo sùpyir'á. U à jwo: «N̄ñi wà u ná ƐƐƐƐƐ cikɔɔgɔ yaa, maa ku kw̄ulo, ƐƐƐƐƐ lw̄he maha ww̄u wyige ñkemu i ke, maa kuru t̄ùgo, maa ñkubaga yaa cikɔɔge k̄aanmucyafooñi m̄εε na. Lire kàntugo maa faafee lw̄ó a yaha k'e, u ná pire s'a ku yasεere táali, maa nta a k̄àre k̄ulut̄on̄l'e. ² Nyε ƐƐƐƐƐñi yasεere t̄èkw̄on̄n'á pa nɔ ke, ka u u u báarapyiñi wà tun cikɔɔge faafeebil'á u sà uru n̄àzhan ƐƐƐƐƐñi shwɔ

u a ma. ³ Nka uru tũntunŋ'à nɔ pi na ke, ka pi i u cũ maa u bwɔ̀n, maa u cyɛŋgayi wunji kɔ̀r'a tũgo. ⁴ Ka cikɔ̀ge foo si nũr'a báarapyi shɔnwu tun, ka pi i uru bwɔ̀n nũŋke e, maa u cyahala sèl'e. ⁵ Ka u u shin tanrewu tun, ka pi i uru cũ a bò. Puru jwɔ̀hɔ na, u à shinjyahara tun, ka pi i pìi bwɔ̀n maa pìi bò. ⁶ U tũntunmpil'e, shin ninjin kanna u mpyi tunmbaa, u jyasege ku mpyi kure, u kyaa mpyi a táan u á sèl'e. Ka u u ŋkànha a uru tun pi á, maa jwo “Pi sí n-sílege mii jyanji na.” ⁷ Nka jyafoonj'à nɔ wani ke, ka pi i yi jwo piy'á na: “Cikɔ̀ge foo koolyinj u jye ŋge. Yii a wá, wuu u bò, kɔ̀ge sí n-pyi wuu wogo.” ⁸ Ka pi i u cũ maa u bò, maa u wà cikɔ̀ge kántugo yyére.

⁹ Jye naha cikɔ̀ge foo sí n-pyi ye? Nàkaana baa, u sí n-pa mpìi faafeebii bò si u cikɔ̀ge le piibere cye e.

¹⁰ Nje y'à séme Kile Jwumpe Semɛnji i ke, taha yii jye a yire kâla me? Y'à séme “Bafaanribil'à cyé kafaage ŋkemu na ke, kuru k'à pa mpyi bage kafaage sèe woge bage mbini na.

¹¹ Kafoonji Kile u à lire pyi, l'à pyi kakyanhala wuu jyii na *”.»

¹² Jye Yesu à puru jwumpe jwo amuni ke, ka Yahutuubii nũnjufeebii si wá na u caa si u cũ, naha na ye pi mpyi a cè na u à ŋke bàtaage jwo a wà pire na. Nka supyijyahara na mpyi wani kuru cyage e, ka pi i fyá tire na, maa Yesu yaha u a kàre.

*Pi à Yesu yíbe múnalwɔ̀are ŋkanji kyaa na
(Macwo 22.15-22; Luka 20.19-26)*

* 12:11 Zaburu 118.22,23

13 Lire kàntugo Yahutuubii òhufeebil'à Farizheenbii pìi ná Eròdi tonkuni shiinbii pìi yaha a kàre Yesu yyére, bà pi si mpyi si u ta òcù u òwòmèeni kurugo mε†. 14 Ka pire si sà Yesu pyi: «Wuu cyelentuji, wuu à li cè na mu òye na fyáge sèenji tajwuge e mε, mu òye na fyáge sùpya na mε, mu òye a sùpya òwóhò sùpya na mε, mu na sùpyire kálali ná sèenji i Kile kuni òaraan'kanni na. Lire na, wuu la òye si mu yíbe, wuu à yaa wuu a múnalwòore kaan Òromu saanbwòhe Sezari á la? 15 Naha mu na sònnji ye?» Nka Yesu mpyi a cè na pi à fyìnme tò wwomò na, maa pi pyi: «Naha na yii na mii òere si òcù ye? Yii wyérebile kan na á, si li wíi.» 16 Ka pi i mpa ná l'e, ka u u pi yíbe: «Jofoo nànja ná u mεge ku òye òge wyérenji na ye?» Ka pi i jwo: «Saanbwòhe Sezari». 17 Ka u u pi pyi: «Yii a Sezari wunji kaan Sezari á, yii raa Kile wunji kaan Kile á.» Ka puru jwumpe si pi puni pâa.

*Sadusiibil'à Yesu yíbe kwùubii òènjì kyaa na
(Macwo 22.23-33; Luka 20.27-40)*

18 Òye Sadusiibii pi maha jwo na kwuòene òye nùmpañja mε, pire pìl'à file Yesu na maa u yíbe: 19 «Wuu cyelentuji, Kile tùnntunñiMusa à mpe jwumpe sémε wuu Saliyanji i na “Nò ká ceewe lèñe, maa òkwù, mà u ta u òye a pyà ta ceenji na mε, u còonñ'à yaa u ceenji lèñe zànbangara na, u u pyi si u

† 12:13 Eròdi shiinbii ná Farizheenbii mpyi na bèni mε. Òromu shiinbii fànhe mpyi a táan Eròdi shiinbil'á, ka pi i wá na sònnji na múnalwòore ògwùh'à yaa. Farizheenbii mpyi na sònnji Kafoonji Kile u òye pire òhò na: lire e, mà múnalwòore kan Òromu saanbwòhe Sezari á, lir'à li cyé na mu à òye u fànhe na maa òcyé Kafoonji Kile na.

na, u yyahafoonji ninḡkwunji meḡe na†.” 20 Nyε s̄nεε baashuunni na mpyi wani, pi puni ninjyεnji mpyi a ceewe l̄εḡe maa ḡkwû, u nyε a pyà ta u na mε. 21 Ka s̄nεεnji sh̄n̄wunji si ceεnji lwó maa ḡkwû, u nyε a pyà ta u na mε. Ka tanrewunji wuuni si mpyi amuni. 22 Ka pire n̄ambaabii baashuunniḡji puni si ceεnji l̄εḡe mà taha taha piye na, ḡka pi wà nyε a pyà ta u na mε. Pire puni k̄antugo, ka ceεnji mú si mpa ḡkwû. 23 Nyε ná pire n̄ambaa baashuunniḡji puni s'á uru ceεnji l̄εḡ'a círi, kwùubii ḡḡnji ká bú nta s̄εe, pi aha bú ḡè canḡke ḡkemu i ke, pi ḡgir'á, ceεnji sí n-kan yε?»

24 Ka Yesu si pi pyi: «Yii à wurugo s̄ùpyire ḡḡnji kyaa na, lir'à ta yii nyε a Kile Jwumpe Semεnji yyaha c̄ε, si nta ḡjyére Kile sífente na mε. 25 Yii li c̄ε, Kile yyére, s̄ùpyire ká ḡè a fwordo kwùḡji i, nò s̄i ceewe l̄εḡe mε, ceewe mú s̄i n-kan nò á mε. Ti sí n-pyi Kile m̄εlekεεbii fiḡe.

26 Nje Kile t̄unn̄tunḡji Musa à séme kwun̄eni kyaa na ke, yii nyε a yire k̄ala mà? Kuru cyage e, l'à séme na Kile à jwo ná Musa e tahe nage woge taan na “Mii u nyε Ibirayima, ná Ishaka, ná Yakuba u Kilenj̄i§.”

27 Nyε puru jwump'à li cyêe na pire mp̄ii ḡyii wuu pi nyε wani Kile yyére. S̄ùpyire ḡyii woore ti maha Kile p̄ere, kwùubii kyaa bà mε. Yii na s̄̄n̄ḡji na s̄ùpyire s̄i ḡè n-fwordo kwùḡji i mε, kuru cyage e yii à s̄aa wurugo.»

*Kile Saliyanji kabilini l'à f̄anha tò cyi sanḡkii na ke
(Macwo 22.34-40; Luka 10.25-28)*

† 12:19 Duterεn̄omu 25.5-6 § 12:26 Ekizodi 3.6

28 Kile Saliyaŋi cyelentuŋi wà à Yesu ná nte sùpyire jwumpe lógo, maa li nya na Yesu à pi jwɔ shwɔ a jwɔ ke, ka u u file Yesu na, maa u yíbe: «Saliyaŋi kabilini ndi l'à fànha tò cyi sanŋkii na ye?» 29 Ka Yesu si u pyi: «Kile Saliyaŋi kabilini niŋcyiini li jye “Izirayeli shiinbii, yii lógo, wuu Kafoonji Kile kanni u jye Kafoonji. 30 Ma Kafoonji Kile kyaa táan may'á, ná ma zòmbilini puni ná ma múnaani puni ná ma sònŋɔre puni ná ma fànhe puni i*.” 31 Shɔnwuuni li jye “Ma supyiŋɛɛŋi kyaa táan may'á bà mu kyal'à táan may'á mɛ.” Kile Saliyaŋi kapyaaŋii puni i, là jye a pèl'a cyire shuunniŋi kwɔ̀ mɛ†.»

32 Ka uru Kile Saliyaŋi cyelentuŋi si Yesu pyi: «Wuu cyelentuŋi, mu à sèe jwo, Kile jye niŋkin, wà saha jye a bâra u na mɛ. 33 Bà mu à jwo, ma Kafoonji Kile kyaa táan may'á, ná ma zòmbilini puni ná ma yákiŋi puni ná ma fànhe puni i, maa ma supyiŋɛɛŋi kyaa taan may'á bà mu kyal'à táan may'á mɛ, lir'à pwɔ̀rɔ sárayi nizogoyi ná sárayi kuuyi sanŋyi na.»

34 Yesu à li nya na Kile Saliyaŋi cyelentuŋ'à uru jwɔ shwɔ ná yákiŋfente e ke, ka u u pyi: «Mu laage jye a tɔɔn Kile Saanre na mɛ.» Lire kàntugo wà saha jye a jɛn'a Yesu yíbe mɛ.

Kile Niŋcwɔnrɔŋi jye Dawuda Tuluge Shin kannamɛ

(Macwo 22.41-46; Luka 20.41-44)

35 Mà Yesu yaha u u sùpyire kálali Kileŋaarebage e, u à pi yíbe: «Kile Saliyaŋi cyelentiibii maha jwo na Kile Niŋcwɔnrɔŋi na jye Dawuda Tuluge Shin.

* 12:30 Duterɛnɔmu 6.4, 5 † 12:31 Levitiki 19:18

Naha yii na sônñi pur'e be? ³⁶ Jwumpe Dawuda à jwo mà Kile Munaani yaha l'à u yyaha cù ke, yii sônño puru na. U à jwo:

“Kafoonji Kile à jwo mii Kafoonji á,
 ‘Ta ma a pa ntèen na kàniñe cyege na,
 fo mii aha mu zàmpeebii le
 mu tooyi jwòh'i†.’ ”

³⁷ Ná Dawuda na Kile Nijcwònròñi yiri “Kafoonji” lir'à li cyêe na Dawuda Tuluge Shin kannà bà me, u Kafoo mú wi, sèe bàl'à?»

Shinnyahare ti mpyi wani na núru Yesu jwò na ke, puru jwumpe mpyi a táan t'á sèl'e.

*Yesu à Kile Saliyanji cyelentiibii cêege
 (Macwo 23.1-36; Luka 20.45-47)*

³⁸ Mà Yesu yaha u u sùpyire kálali, u à yi jwo t'á: «Yii a yiye kàanmucaa Kile Saliyanji cyelentiibii na, pi maha vâantninmbwoyi leni na jaare. Sùpyire tabinni yi i, pi la maha mpyi pi raa pire pèrè s'a pire shéere. ³⁹ Pi aha shà Kile Jwumpe kàlambayi i, lire nyè me wà ha pi yyere kataan njyi na, bwompe tatèenyi pi maha jcaa. ⁴⁰ Mà bâra lire na, pi maha lenkwucyeebii cyeyaayi puni shuu pi na ná pi jwòtanyi i. Pi maha Kile jaare na mòni sùpyire nyinyage na. Lire kurugo nde li sí n-pa pi ta ke, lire sí n-waha sèl'e.»

*Bùnyenji lenkwucwoñ'à pyi ke
 (Luka 21.1-4)*

⁴¹ Kilejaarebage e, Yesu mpyi a tèn'n'a yyaha kan bùnyenji yalenk'á, maa shinnyahara wyérenji lenkanni wíi. Nàfuufèebii nijyahara mpyi na

† 12:36 Zaburu 110.1

wyéréni nijyahawa leni. ⁴² Lenkwucwoŋi kanhamafooni wà mú mpyi a pa bùnye pyi, ná daashipyara shuunni i. ⁴³ Ka Yesu sí u cyelempyiibii yyere, maa yi jwo pi á: «Sèni na mii sí yi jwo yii á, nge lenkwucwo fòŋofooni'á bùnyeŋi ngemu pyi ke, ur'à fànha tò pi sanmpii puni wuŋi na. ⁴⁴ Naha na ye pi sanmpii pun'à wwú pi cyeyaayi nijyahayi i, mà kan Kile á. Nka nge lenkwucwoŋi kanhamafooni wi ke, u nùŋo wyéréni puni u à kan Kile á, canŋke yalyire lwɔɔre mú bá nye u á mɛ.»

13

Yesu à jwo na Kileŋaarebage sí n-jya (Macwo 24.1-14; Luka 21.5-19)

¹ Yesu ná u cyelempyiibil'à fworo Kileŋaarebage e ke, ka pi wà niŋkin si Yesu pyi: «Wuu cyelentuŋi, mu u nke Kileŋaarebage ŋwɔŋkanni wíi! Kafaabwoyi y'à tɛg'a ku faanra, ku faanranŋkanni s'à ŋwɔ sèl'e!» ² Ka u u pi pyi: «Ŋke basinanŋke yii nye na ŋan'amɛ ke, canŋa na ma, ku puni sí n-sii n-pwɔn n-cyán, si ku ŋkununyi puni waraga, fo si ku kafaayi láha láha yiye na.»

³ Nye ka Yesu sí n-kàr'a sà ntèen Olivye cire ŋanŋe ŋuŋ'i, maa yyaha kan Kileŋaarebage á. Ka u cyelempyiibii pii sicyɛɛre: Pyeri ná Yakuba ná Yuhana ná Andire si file u na. Mà pi kanni yaha ná Yesu i, ka pi i u yíbe: ⁴ «Wuu cyelentuŋi, ŋaha tère e cyire karigii sí n-pyi ye? Cyi tɛepyiini ká nɔ, ŋaha ku sí li cyêe wuu na ye?»

⁵ Ka Yesu si pi pyi: «Yii a yiye kàanmucaal! Yii àha sùpya yaha u yii wurugo mɛ. ⁶ Yii li cè na shinjyahara sí mii mɛge le piye na, si mpa jwo yii á

na Kile Nijcwɔnrɔŋi kyaa l'à jwo ke, na pire pi nyɛ ure. Pi sí raa shinnyahara jwɔ fáanŋi s'a wuruge. ⁷ Yii aha mpa a kàshiyi shɛnrɛ núru yiye táan, maa yi shɛnrɛ núru laatɔɔnyi i, lire kà yii funŋɔ pɛn mɛ. Yii li cɛ na cyire karigii mpyimbaa nyɛ mɛ, ŋka lire bà li nyɛ diɲyɛŋi tèekwooni mɛ. ⁸ Supyishiŋi wà sí n-pa n-yîri n-sà n-cwo wà na, kîni là sí n-pa n-yîri n-sà n-cwo là na. Nîŋke ɲcyɛnnɛŋi ná katibwɔhe sí n-pyi cyeye niɲyahay'e. Cyire ɲcyii na nyɛ kanhare tasiige, bà laani maha yîri maa nta a yaa ná li ziŋi i mɛ.

⁹ Nyɛ mii sí yii funŋɔ cwo li na si njaha na sùpyire sí raa yii yiri yukyaabii yyére, pi sí raa yii bwùun mú Kile Jwumpe kàlambayi i. Pi sí raa yii yiri fànhafeebii ná saanbii yyére. Cyire puni sí n-pyi yii na mà li ɲùŋke pyi na yii na nyɛ mii cyelempii. Cyire karigii ɲùŋɔ taan, yii sí mii kyaa jwo pi á. ¹⁰ Jwumpe Nintanmpe à yaa pu fyânha a jwo supyishiŋi pun'á. ¹¹ Nyɛ sùpyire ká mpa a yii cwôre na ŋkèege yukyaabii yyére, lire tɛni i jwumpe yii sí n-jwo wani ke, yii àha puru kani tɛge yiye funŋɔ pɛn mɛ. Yii aha nɔ wani yukyaabii cyage e, Kile sí n-pa jwumpe mpemu kan yii á lire tɛni i ke, yii puru jwo, jaha na ye yii sì raa yu ná yii funŋɔ sònŋɔre e mɛ, Kile Munaani fànhe sí n-pyi yii e. ¹² Pii sí n-pa raa pi cìmpyiibii kaan pi a bùu, tiibii pìi sí n-pa raa pi pyìbii kaan pi a bùu, pyìbii pìi mú sí n-pa raa yîri pi sifeebii kurugo s'a pi kaan pi a bùu. ¹³ Yii kyaa sí n-pɛn sùpyire pun'á mii mɛge kurugo. Nka ŋgemu ká jà a uye waha maa ntɛɛn Kile kuni i fo mà sà nɔ tɛɛni na ke, urufoo sí n-shwɔ.

¹⁴ Yapege k'à sàa pɛn Kile á ke, yii aha kuru ɲya

k'à jyè a tèn Kileñaarebage funḡke e na ku ḡwóre Kile yyahe taan tèn ndemu i ke, ḡgemu ká mpe jwumpe lógo ke, urufoo u yyaha le u u pu ḡwóhe cya a cè! Lire tèn ká nɔ, mà sùpyire ntemu ta Zhude kùluni i ke, pi a fi, pi a wá ḡḡyi kàmpañke na. ¹⁵ L'aha ḡgemu ta u bage kàtanḡke ḡḡ'i ke, urufoo kà nùru ntḡge si yaaga lwó bage e me, u u ntíl'a tḡge u a fi. ¹⁶ L'aha ḡgemu ta kerεge e ke, urufoo kà nùru raa ma pyεḡe si mpa u vāanḡtinmbwóhe lwó me. ¹⁷ Cyire canmpyaagii sí n-waha lahigiiffee ná pyìεebii na sèl'e. ¹⁸ Yii a Kile ḡáare, bà li tèn si mpyi l'aha mbê ná wyeere tèn i me. ¹⁹ Cyire canmpyaagii sí n-waha sèl'e. Mà lwó diḡye tasiige e, mà pa bwòn niḡjaa na, uru ḡgahaḡi fiige sàha mpyi a ḡya me, fo mà sà diḡye kwò, uru ḡgahaḡi fiige saha mú si n-pyi me. ²⁰ Kàmpyi Kafoonḡi Kile mpyi a uru ḡgahaḡi tèn bere me, sùpya mpyi na si n-shwó me. Nka u à uru ḡgahaḡi tèn bere u niḡcwònribii kurugo, bà pire si mpyi si shwó me.

²¹ Nyε shin ká jwo yii á na Kile Niḡcwònḡḡi na wá naha, lire ḡye me u wá meḡi i, yii àha ndá urufoo na me. ²² Naha kurugo ye kafinivinibii pìi sí n-yîri na pire pi ḡye Kile Niḡcwònḡḡi, pìi sí raa ḡko na pire na ḡye Kile tùnntunmii. Pi sí raa kacyeenḡkii cyêre, s'a kakyanhala karigii pyi, bà pi si mpyi s'a Kile niḡcwònribii wuruge, kampyi pi sí n-já me. ²³ Yii a yiye kàanmucaa cyire karigii puni na, mii à cyi puni jwo yii á mà jwo cyi tèn li nɔ ke.

*Supyaḡi Jyaḡi Yesu sí nùru n-yîri niḡyiḡi na si mpa
(Macwo 24.29-31; Luka 21.25-28)*

²⁴ Nyε yyefuge kàntugo,
“Canḡa ḡyiini sí n-pyi numpire,

na, maa yi jwo a waha pyenge jwɔge tɛɛnfoon'á, na u a ku kàanmucaa sèl'e, maa ñkàre. ³⁵⁻³⁶ Lire pyiŋkanni na, yii bégele tèrigii puni i, yii i ñkwôro nyii na, bà pyengefoo si mpyi u aha mpa, u àha mpa yii ta yii i ñwúuni mɛ. Naha kurugo yɛ yàkoŋɔ u sí n-pa yo, ñìñiŋe na yo, ñkùuŋi mɛɛni na yo, ñyège na yo, yii ñyɛ a cè mɛ. ³⁷ Mpe mii sí n-jwo yii á ke, puru mii sí n-jwo pi sanmpii pun'á “Yii kwôro nyii na.”»

14

Pi à vùŋŋɔ pwɔ Yesu na, si u bò

(Macwo 26.1-5; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53)

¹ Cyi sanŋkii mpyi a kwôro canmpyaa shuunni, bilerenkwonji kataanni ná bwúuruŋi ñijirigembaanji kataanni sí nɔ. Kile sáragawwuubii ñùŋufeebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii mpyi na Yesu caa ñcû ná cwòore e, si u bò. ² Pi mpyi na yi yu piy'á: «Li ñyɛ a yaa li pyi kataanni tooy'e mɛ, lire baare e sùpyire sí n-cânra.»

Ceenji wà à sìnme nùguntanga wumɔ wu Yesu ñùŋke na

(Macwo 26.6-13)

³ Yesu ná u cyelempyiibii na mpyi Betani kànhe e, tògofoonji* Simɔ bage e. Mà pi yaha talyige e, ceenji wà à file u na ná loŋgaracwol'e†, li mpyi a ñì sìnpe nùguntanga wumpe loŋgara wumpe pà na‡. Maa cwooni jwɔge kebe, maa sìnpe nùguntanga wumpe wu Yesu ñùŋke na. ⁴ Ñyɛ sùpyire

* **14:3** Pii na sòŋŋi na tɛni i Yesu à kàre ñge nàŋi yyére ke, u mpyi a cùuŋ'a kwò. † **14:3** Lire cwooni mpyi a yaa ná yaage k'e, kuru mege ñyɛ: «alibatiri». ‡ **14:3** Puru sìnpe mpyi a ta cige ñgemu i ke, kuru mege na ñyɛ «naridi».

ti mpyi ná Yesu i ke, ka tire tà si wá na ñkunni tiye shwòhòl'e na: «Ñge ñkèegēñi nùñke ku nyε ñkire ye? ⁵ Mpe sìnmpε n'a mpyi a pére, pu mpyi na sí wyéreyahaga ta, si ntaha fòñofeebii tège. Pu lwòore mpyi na sí n-jà shin niñkin yee niñkin báara sàra kwò.» Ka pi i wá na ceenji fare. ⁶ Ka Yesu si pi pyi: «Yii láha ceenji na! Naha na yii nyε na u cêege ye? Kacennε u à pyi mii na. ⁷ Fòñofeebii nyε naha ná yii e tèrigii puni i, tēni ndemu ká yii táan ke, yii sí n-jà pi tège, ñka mii wi ke, mii sì n-pyi ná yii e tèrigii puni i mà dε! ⁸ Ceen'á u nimpyiini pyi. U à mii cyeere bégel'a yaha na fannke sigiliš. ⁹ Sēenji na mii sí yi jwo yii á, Jwumpe Nintanmpe ká nò cyaga maha cyag'e ke, nde ñge ceen'á pyi niñjaa ke, lire sí n-jwo wani bà li si mpyi si ñkwòro sùpyire funñ'i mε.»

*Zhudasi à bégele si Yesu le cye e
(Macwo 26.14-16; Luka 22.3-6)*

¹⁰ Zhudasi Isikariyoti na mpyi cyelempyiibii ke ná shuunniñi i, ka uru si shà Kile sáragawwuubii nùñufeebii yyére, maa yi jwo pi á na uru sí Yesu le pi cye e. ¹¹ Ka puru jwumpe si pi funñyi táan sèl'e, ka pi i wyére ñwò jya u á. Mà lwó lire tēni na, ka Zhudasi si wá na pyiñkanna caa si Yesu le pi cye e.

*Kataanni njyñi karigii ñcwònrñi kani
(Macwo 26.17-25; Luka 22.7-14, 21-23; Yuhana 13.21-30)*

¹² Nyε bwúuruñi niñjirigembaañi kataanni canñcyiige, Yahutuubii mpyi maha ntēre na

§ 14:8 Yahutuubil'á, sùpya ká ñkwù, pi mpyi maha nùguntanga wyére ná sìnme nùguntanga wumò tég'a urufoo tiri. Lire kyaa na, Yesu nyε ñke cyage e.

mpàbili pyi sáraga pi bilerenkwonji kurugo. Kuru canṅk'à nɔ ke, ka Yesu cyelempyiibii si u yíbe: «Taa mu la nyɛ wuu u sà bilerenkwonji kataanni njyìṅi shwàhɔ ke?» ¹³ Ka Yesu si pi pìi shuunni tun, maa yi jwo pi á: «Yii a sɔ kànhe e, yii sí n-bê ná nàṅi w'e, u à lwàhɔ kucwoo tugo. Yii i ntaha u fye e fo u aha sà jyè pyɛnge ṅkemu i ke. ¹⁴ Yii aha sà nɔ wani, yii i yi jwo pyɛngefoon'á, na yii cyelentun'á jwo yii sà u yíbe, na bage ṅkire e uru ná u cyelempyiibii sí kataanni njyìṅi lyí yɛ. ¹⁵ Yii aha kuru yibige pyi, uru nàṅi sí batɔnge nìjyibabilini là cyêe yii na, l'à bégel'a jwɔ sèl'e. Lire babilini i, yii sí kataanni njyìṅi karigii cwɔɔnrɔ.» ¹⁶ Ka cyelempyiibii si ṅkàre, pi à sà nɔ kànhe e ke, ka pi i sà yi ta Yesu jwuṅkanni na. Ka pi i kataanni njyìṅi karigii cwɔɔnrɔ wani.

Yesu à jwo na uru cyelempyanji wà sí uru le cye e

¹⁷ Nyɛ yàkonṅk'à pa nɔ ke, ka Yesu si mpa ntɛɛn na lyí ná u cyelempyiibii ke ná shuunniṅi i. ¹⁸ Mà pi yaha njyìṅi na sɔncyan, Yesu à pi pyi: «Sèɛṅi na mii sí yi jwo yii á, yii mpii pi naha na lyí ná mii i ke, yii wà niṅkin naha na sí n-pa mii le cye e.» ¹⁹ Ka puru jwumpe si cyelempyiibii yyahayi tanha sèl'e fo pi shin maha shin na u yíbili: «Mii wi la? Mii wi la?» ²⁰ Ka Yesu si pi pyi: «Yii shiin ke ná shuunniṅi wà wi, ṅge cyɛge ku naha na mii woge e njyìṅi yaage e ke. ²¹ Supyanji Jyanji ṅkwùmbaa nyɛ mɛ, bà l'à séme u kyaa na Kile Jwumpe Semɛṅi i mɛ. Nka ṅgemu u sí n-pa u le cye e ke, urufoo wuun'á kɛɛge! Urufoo zimbaanji mpyi na sí n-pwɔrɔ u zini na.»

Wwoɲεεge ɲjyɲi
(*Macwo 26.26-30; Luka 22.15-20; 1 Kɔrenti Shi-
inbii 11.23-25*)

²² Mǎ pi yaha pi i lyî, Yesu à bwúuruɲi lwó, maa fwù kan Kile á u kyaa na, maa u kwòn kwòn mǎ kan u cyelempyiibil'á, maa jwo: «Yii ɲge shwɔ a lyî, mii cyeere ti.» ²³ Lire kântugo maa fùɲɔcwokwuuni lwó, εεzen sinme mpyi l'e, maa fwù kan Kile á pu kyaa na, maa pu kan pi á, ka pi puni si pu bya. ²⁴ Ka u u pi pyi: «Puru pu ɲye mii sishange, tunmbyaare nivɔnnte Kile à le ke, tire sishange ki, ɲke k'à wu si ntaha shinɲyahara ná Kile shwàhɔɲi yaa ke. ²⁵ Sèenɲi na mii sí yi jwo yii á, mii saha sì εεzen sinme bya me, fo canɲke mii sí núru pu bya Kile Saanre e ke.»

²⁶ Nyε ka pi i Kile pèente myahigii cêe maa nta a fworro bage e, maa ɲkàre Olivye cire ɲanɲe ɲun'i.

*Yesu à jwo na Pyeri sí n-pa jwo na u ɲye a uru cè
me*
(*Macwo 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-
38*)

²⁷ Pi à nɔ wani ke, ka Yesu si pi pyi: «Yii puni sí n-fê si mii kanni yaha, ɲaha na ye y'à séme Kile Jwumpe Semɲi i “Mii sí mpànahaɲi bò, mpàkurunɲke puni sí n-caala*.”»

²⁸ Ka Yesu si núr'a pi pyi: «ɲka mii aha ɲè a fworro kwùɲi i tènì ndemu i ke, mii sí n-sà yii sige Galile kùluni i.» ²⁹ Ka Pyeri si u pyi: «Pi sanmpii puni méε ká fê, maa mu yaha, mii kyaa bà me.» ³⁰ Ka Yesu si u pyi: «Sèenɲi na mii sí yi jwo mu á, ɲijjaa numpilage yabilinɲi i, ɲkùpoonɲi mɛeni shɔnwuuni

* 14:27 Zakari 13.7

sí mu ta mu à jwo a nɔ tooyo taanre na na mu nyɛ a mii cè mɛ.» ³¹ Ka Pyɛri si núr'a u ɲwɔmɛɛni taha maa yi jwo a waha: «Pi méɛ ká mpyi na sí mii bò ná mu i, mii si n-sii n-jwo na mii nyɛ a mu cè mɛ.» Ka cyelempyiibii sanmpii puni si yire ninuyi jwo.

*Yesu à Kile ɲáare Zhetisemani cikɔage e
(Macwo 26.36-46; Luka 22.39-46)*

³² Nyɛ ka pi i nɔ cyage k'e, kuru mɛge nyɛ Zhetisemani. Ka Yesu si u cyelempyiibii pyi: «Yii tɛɛn naha mà jwo mii u sà Kile ɲáare mɛyyere ke.»

³³ Ka u niɲkarenɲi si ɲkàre ná Pyɛri ná Yakuba ná Yuhana i. Ka yyetanhare ná funmpɛɛnre si sii u á.

³⁴ Ka u u pi pyi: «Mii funɲke naha a pɛn fo na ɲko si mii bò. Yii tɛɛn naha yii i ɲkwôro nyii na.»

³⁵ Ka u u ɲkàre yyaha yyére, maa uye wà ɲɲke na, maa Kile ɲáare, bà lire tɛni kyaage si mpyi si ɲjà ntôro u taan mɛ. ³⁶ U mpyi na ɲko: «Mii Tu Baba, li fànhe nyɛ mu i mà jà a karigii puni pyi. Na shwɔ ɲke kyaage lwɔhe na. Nka ma hà na nyii wuuni pyi mɛ, ma nyii wuuni pyi.»

³⁷ Lire kântugo ka Yesu si núr'a pa u cyelempyiibii yyére, mà sà pi ta pi i ɲwúuni. Ka u u Pyɛri ɲɛ, maa u pyi: «Simɔ, mu na ɲwúuni bɛ? Mu nyɛ a jà a nde tɛni niɲkinɲi pyi nyii na ná mii i mà? ³⁸ Yii tɛɛn nyii na, yii raa Kile ɲáare, bà yii si mpyi si fànha ta Sitaannɲi na, u àha ɲkwò yii sòn ɲgà kapii na mɛ. Nàkaana baa, sùpyanɲi zòmbilin'à bégel'a yaha kacɛɲɲkii mɛɛ na, ɲka u fàn'h'à cyére.»

³⁹ Lire kântugo ka Yesu si núr'a file yyaha yyére, maa wá na Kile ɲáare ná puru jwunumpe e. ⁴⁰ Ka u u núr'a pa u cyelempyiibii yyére mà pa pi ta pi à

ηῶ, pi mpyi na sì n-jà nyiigii múgo n-yaha με. Nje pi sí n-jwo Yesu á ke, pi saha nyε a cè με.

⁴¹ Ka Yesu si núr'a kàre yyaha na, maa núr'a pa nᵔ u cyelempyiibii na tontanrawoge e, maa pi pyi: «Yii saha na ηwúuni la? Nᵔomp'à ta, tèn'à nᵔ. Numε, Supyañi Jyañi sí n-le kapimpyiibii cye e. ⁴² Yii yíri, wuu raa sì, ᵓaha na ye ηge u sí mii le cye e ke, uru na naha naha.»

Yesu ᵓcùñi kani

(Macwo 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12)

⁴³ Nyε mà Yesu yaha puru jwumpe na, ka Zhudasi si nᵔ wani, uru na nyε cyelempyiibii ke ná shuunniñi wà. U mpyi a pa ná shinᵓyaha'r'e, kàshikwᵔñᵓwᵔyi ná kàbiiyi mpyi pire cye e. Kile sáragawwuubii ᵓñᵓufeebii ná Kile Saliyañi cyelentiibii ná Yahutuubii kacwᵔnribii pi mpyi a pire tun. ⁴⁴ Zhudasi u mpyi na sí u le pi cye e ke, uru mpyi a jwo a kan u cùveebil'á: «Yii aha mii ᵓya mii à sùᵓyañi ηgemu púr'a cù maa u shéere ke, urufoo wi. Yii i u cù, yii a sì, yii raa u kàanmucaa sèl'e.» ⁴⁵ Pi à nᵔ ke, ka Zhudasi si ntíl'a file Yesu na, maa jwo: «Wuu cyelentuñi» maa u púr'a cù.

⁴⁶ Nyε ka sùᵓyire si cye taha Yesu na, maa u cù. ⁴⁷ Ka Yesu cyelempyañi wà ninᵓkin si u kàshikwᵔñᵓwᵔge wwû mà taha a Kile sáragawwuubii ᵓñᵓufembwᵔhe báarapyiñi ninᵓenᵓke kà kwᵔn a cyán. ⁴⁸ Ka Yesu si yi jwo pi á: «Yii à pa mii fye e ná kàshikwᵔñᵓwᵔyi ná kàbiiyi i mpa ᵓcù, mu à jwo kakuumpyi u nyε mii. ⁴⁹ Mii mpyi ná yii e canᵓa maha canᵓa. Mii mpyi maha sùᵓyire kâlali

Kileñaarebage e, yii sí nyε a mii cû με. Nka nde mpyiñi sí Kile túnntunmpii jwumpe fûññɔ.»

⁵⁰ Ka u cyelempyiibii puni si fê, maa u yaha. ⁵¹ Nàñjiinji wà u mpyi a taha u fye e, vâannto kannu u mpyi a taha a uye míginε. Ka pi i u cû vâanntonji na. ⁵² Ka u u láha u na, maa wá na fî u cípyire wunji.

Yesu na nyε yukyaabii cye e

(Macwo 26.57-68; Luka 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24)

⁵³ Mpii pi à Yesu cû ke, ka pire si ñkàre ná u e Kile sáragawwuubii ñùñufembwøhe yyére. Kile sáragawwuubii ñùñufeebii puni ná Yahutuubii kacwəñribii ná Kile Saliyañi cyelentiibii mpyi a piye bínni wani. ⁵⁴ Mà pi yaha pi i ñkèεge ná Yesu i, Pyeri à tēen laage e, marii sî pi fye e fo sáragawwuubii ñùñufembwøhe pyεnge e. U à sà nɔ ke, maa jyè pyεnge e, maa ntēen sañcwənsigibii taan na uye ware.

⁵⁵ Sáragawwuubii ñùñufeebii ná yukyaala kurunke shiinbii puni mpyi na kañunɔ caa si Yesu bò. Nka pi nyε a yaaga ta με. ⁵⁶ Shinnyahara mpyi na fini Yesu na, ñka pi jwumpe nyε a bê niñkin na με. ⁵⁷ Pìl'à pa yîri, maa fini na pir'à lógo na u à jwo: ⁵⁸ «Mii sí sùpyire Kileñaarebage nivanrage cyán, sí núru ku faanra canmpyaa taanre funñ'i sùpya baa.» ⁵⁹ Puru mpe ñùñɔ taan sahañki, pi jwumpe nyε a ja a pyi niñkin με.

⁶⁰ Ka sáragawwuubii ñùñufembwøhe si yîri sùpyire shwəhəl'e, maa Yesu yíbe: «Mpe jwumpe puni p'à jwo mà yyaha tíi ná mu i ke, ñaha mu à cè p'e yε?»

⁶¹ Ka Yesu si fyâha fyii, u nyε a yaaga jwo με. Ka sáragawwuubii ñùñufembwøhe si núr'a u yíbe: «Kile

Niɲcwɔnɔŋi u ɲye mu la? Kileni Niɲcɛnɲi Jyɔŋi u ɲye mu la?» ⁶² Ka Yesu si u pyi: «Ɖɔn, mii wi! Yii sí Supyaŋi Jyɔŋi ɲya u à tɛɛn Siŋi Punifoo Kile kàniŋɛ cyɛge na, lire kàntugo yii mú sí u nimpani ɲya ɲahajyi i, mà yîri nìjyini na.»

⁶³ Yesu à puru jwo ke, ka sáragawwuubii ɲùɲufembwɔhe lùyiri wuɲi si u yabiliŋi vàanntinŋke cwɔn†, maa jwo: «Wuu saha ɲye a tige wà ɲwɔjwumɔ kurugo mɛ. ⁶⁴ Yii à u Kile mɛkɛɛge jwumpe lógo. ɲaha yii ɲye na sɔnɲi ye?» Ka pi puni si ntɛɛn li taan na u à kapii pyi, na u mú s'à yaa u bò. ⁶⁵ Ka pii si wá na ntilwɔhe wàa u na, maa u yyahe pwɔ, maa kaɲkuruyo cyán u e, maa u yíbe: «Mu ɲye a jwo na mu na ɲye Kile tũntunɲɔ mà? Nge u à mu bwɔn ke, uru mɛge yyere wuu á!» Ka pyɛnge saɲcwɔnsigibii si kantawahii bwɔn bwɔn u e.

Pyɛri à jwo na uru ɲye a Yesu cè mɛ

(Macwo 26.69-75; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Lir'à Pyɛri ta u mpyi ɲwɔhɔntaan pyɛnge funŋke e. Ka Kile sáragawwuubii ɲùɲufembwɔhe báarapyicwoŋi wà si mpa ⁶⁷ Pyɛri ta u u na ware, maa u yal'a wíi maa u pyi: «Mu mú mpyi ná Nazareti Yesu e!» ⁶⁸ Ka Pyɛri si yi kyáala maa jwo: «Ceewe, mpe mu na yu ke, mii ɲye a puru cè mɛ.» Lire kàntugo ka Pyɛri si fwordo ntàani na mà sà yyére tajyiɲwɔge na, [ka ɲkùpoŋi si mɛɛ sú.] ⁶⁹ Lire kàntugo ka uru ceenɲi ninuɲi si núr'a

† **14:63** Yahutuubil'á, sùpya ká jwumɔ jwo Kile na, mpemu ɲye a yaa pu jwo u na mɛ, mpíi pi à puru jwumpe lógo ke, pire maha yîri maa pi vàanɲyi cwɔn.

Pyeri nya kuru cyage e. Sùpyire ti mpyi wani ke, ka u u tire pyi: «Ŋge nàŋi nyε pi wà.» ⁷⁰ Ka Pyeri si núr'a yi kyáala. Nyε tēr'à pyi ke, mpii pi mpyi wani ke, ka pire si yi jwo Pyeri á: «Nàkaana baa, mu na nyε Yesu fyèŋwəhəshinŋi wà, ɲaha na yε mu mú na nyε Galile kùluni shin.» ⁷¹ Nyε ka Pyeri si jwo: «Kampyi mii à ŋge nàŋi cè, Kile kà na yaha mε!» ⁷² Ka ŋkùpoonji si ntíl'a mεε sú tozhənwogo. Ka Pyeri funŋke si ɲcwo Yesu jwumpe niɲjwumpe na na: «Ŋkùpoonji mεeni shənwuuni sí mu ta mu à jwo a nə tooyo taanre na na mu nyε a mii cè mε.» Nyε ka Pyeri si wá na mεε súu.

15

Pilati à Yesu yíbe

(Macwo 27.1-2, 11-14; Luka 23.1-5; Yuhana 18.28-38)

¹ Kuru canŋke nyèsəoge na, ka Kile sáragawwuubii ɲùŋufeebii ná Yahutuubii kacwənríbii ná Kile Saliyaŋi cyelentiibii ná yukyaala kurunŋke shiinbii sanmpii puni si piye bínni, maa wwò a jwo, maa Yesu cù a pwə maa ŋkàre ná u e fànhafoonji Pilati á*. ² Ka Pilati si u yíbe: «Yahutuubii Saanŋi u nyε mu la?» Ka Yesu si u pyi: «Mu aha jwo amuni yo.»

³ Ka Kile sáragawwuubii ɲùŋufeebii si tìgire niɲyahara cyán Yesu na. ⁴ Ka Pilati si núr'a u yíbe: «Tìgire pi à cyán mu na ke, mu nyε a pà cè a jwo tire e mà?» ⁵ Yesu saha nyε a jwo mε. Ka lire si Pilati kàkyaanhala sèl'e.

* **15:1** Fànhafoonji Pilati kanni u mpyi na sí n-jà kuni kan pi kàsujinji wà bò.

*Yesu kataanmp'á cwənr'a yaha u mbòŋi na
(Macwo 27.15-26; Luka 23.13-25; Yuhana 18.39-19.16)*

⁶ Yyee maha yyee Yahutuubii bilereŋkwonji kataanni n'a mpyi a nɔ, Pilati mpyi maha kàsujyi ninŋin yaha, ŋge sùpyire mpyi maha jáare u á ke. ⁷ Nàŋi wà, ná u mege na mpyi Barabasi, uru mpyi a le kàsunji i, jáha na ye u ná u wwoŋεebii mpyi a cânra Ɔromu shiinbil'á, fo mà booro pyi. ⁸ Ka sùpyire si file Pilati na, maa u jáare na nde u maha mpyi pir'á yyee maha yyee ke, na u lire pyi. ⁹ Ka Pilati si pi yíbe: «Li sí n-bê yii á, mii u Yahutuubii Saanŋi yige kàsunji i la?» ¹⁰ U mpyi a cè na yĩncyεge na Kile sáragawwuubii ñũŋufeebil'à Yesu le cye e. ¹¹ Nka Kile sáragawwuubii ñũŋufeebil'à sùpyire sòn na ti Pilati jáare u Barabasi yige kàsunji i, u u Yesu yaha wani.

¹² Ka Pilati si núr'a pi yíbe: «Ŋge yii na mpyi Yahutuubii Saanŋi ke, jáha yii nyε na sònŋi mii i mpyi uru na ye?» ¹³ Ka pi i jwo fànha na: «U kwòro cige na!» ¹⁴ Ka Pilati si núr'a pi yíbe: «Kapiini ndire u à pyi mà sà nɔ u bò ye?» Nka pi saha na kwuugii wàa fànha na, marii ŋko: «U kwòro cige na!» ¹⁵ Pilati la mpyi si sùpyire nyii wuuni pyi, maa Barabasi yige kàsunji i, maa pi pyi pi à Yesu bwòn ná kàsorigil'e, maa u kan pi sà ŋkwòro kworokworocige na.

*Sòrolashiibil'à Yesu fwáhə̀ə
(Macwo 27.27-31; Yuhana 19.2-3)*

¹⁶ Ka sòrolashiibii si ŋkàre ná Yesu i pi tateenge e, maa sòrolashiibii sanmpii yyer'a pa, ¹⁷ maa

vàanntinmbwəhə nɪjyɛga† le u na, maa ŋguro cɪn mà pyi saanra jùntonɔ mà tò u na. ¹⁸ Lire kàntugo ka pi i wá na u fwóhəre, marii ŋko: «Yahutuubii Saanŋi, wuu à mu shéere!» ¹⁹ Marii u bwùun jùŋke e ná kàbiini i, marii ntilwəhe wàa u na, marii niŋkure sínni u taan, maa piye pyi mu à jwo pi na u pēre. ²⁰ Pi à u fwóhə'r'a kwə ke, maa vāanntinmbwəhe nɪjyɛge wwû u na, maa u yabilinji vāanpyi le u na, maa ŋkàre ná u e si sà ŋkwòro kworokworocige na.

Pi à Yesu kwòro cige na

(Macwo 27.32-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27)

²¹ Nyɛ mà sòrolashiibii yaha pi i ŋkèɛge ná Yesu i tabonke e, pi à círi ná nàŋi w'e u à yíri sige e, u mɛge mpyi Simə, Sireni kànhe shin u mpyi u wi. Alɛzandiri ná Urufusi yii tunji u mpyi u wi. Nyɛ ka pi i u kárama u à Yesu kworokworocige tugo. ²² Ka pi i ŋkàre ná u e cyage mɛge ku nyɛ Gəlikota ke, lire jwəhe ku nyɛ: «Nunkwəɔge Cyage.» ²³ Pi à nɔ wani ke, maa wyɛere tà le sinmpe e mà kan Yesu á u bya, ŋka u nyɛ a jɛn'a ti bya mɛ. ²⁴ Sòrolashiibil'à Yesu kwòr'a kwə ke, maa ŋkyaanlwooni tɛg'a u vāanpyi taa piye na, bà pi puni sí mpyi si pi nàzhanŋi cè mɛ. ²⁵ U à kwòro cige na nyɛge tɛni baacyɛere wuuni na. ²⁶ U à bò jùŋke ŋkemu na ke, cikwooni na pi mpyi na sí kuru séme ke, pi à li séme kuru cyage e: «YAHUTUUBII SAANŊI». ²⁷ Nàŋkaalii shuunni mpyi a kwòro ná Yesu i. Wà mpyi u kàniŋke na, u sanŋi sí nyɛ u kàmɛni na. [²⁸ Lire pyinŋkanni na, mpe

† **15:17** Vāanntinnyɛge»: Yahutuubii yyére, pi mpyi maha kuru vāanntinŋke jwoolo maha ŋkan saanbii ná shinbwoobil'á.

p'à séme Kile Jwumpe Semɛɲi i u kyaa na ke, pur'à fúnɲɔ:

«U à tòrɔ ná kapimpyiibil'e.»]

²⁹ Sùpyire nintorore mpyi maha u fwóhɔre, marii nùɲyi kwòre, marii ɲko: «Mu u mpyi maha jwo na mu sí Kileɲaarebage cyán si ku faanre canmpyaa taanre e ke, mu u ɲye amɛ la? ³⁰ Mu yabilinji u maye shwɔ, maa ntíge kworokworocige na.»

³¹ Kile sáragawwuubii nùɲufeebii ná Kile Saliyanji cyelentiibii mpyi na u fare, marii ɲko piy'á: «U à pìi shwɔ, maa mpyi u ɲye a jà uye shwɔ mɛ. ³² Kile Nìɲcwɔnrɔɲi! Izirayɛli Saannji! Mu aha jà a tíge ɲke cige na may'á, wuu sí n-dá mu na!» Mpii pi mpyi a kwòro u taan ke, pire mú mpyi na u fare.

Yesu kwùɲi

(Macwo 27.45-56; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30)

³³ ɲye canɲke mpyi a nɔ nùɲɔ ninji i, ka numpini si mpál'a jyè k̀ni cyeyi puni i, mà tère pyi fo mà sà byanhara yàkonke na. ³⁴ Lire tèni i, ka Yesu si jwo fànha na: «Eloyi, Eloyi, lama sabakatani†?» Lire ɲwòhe ku ɲye: «Mii Kilenji, mii Kilenji, ɲaha na mu à kàntugo wà mii á ye?»

³⁵ Mpii pi mpyi wani ke, ka pire pìi si yire lógo, maa jwo: «Yii lógo! U naha na Kile túnntunɲiEli yiri na u pa uru tège.» ³⁶ Ka pire wà ninjin si fê a sà sìcogo fyinmɛ lùtanhage k'e, maa ku nórɔ kàbii na,

† **15:34** Yesu na ɲkwúuli Aramɛni shɛɛnre e. Tire shɛɛnre e, Eloyi ɲwòhe ku ɲye: «Mii Kilenji». Mpii pi ɲye pi ɲye na tire shɛɛnre núru mɛ, pire maha s̀nɲi na Kile túnntunɲi Eli Yesu ɲye na yiri. Yahutuubii pìi na s̀nɲi na, ná Eli ɲye a kwù mɛ, na sùpya ká mpyi kyaage e, na u sí n-pa urufoo shwɔ (2 Saanbii 2.1-12).

mà yaha Yesu jwəge taan, u u ku ta a shwənrə. Maa jwo: «Yii u yaha wani, wuu a wíi kampyi Eli sí n-pa u tírige ŋke cige na.» ³⁷ Ka Yesu si núr'a sêe fànha na, ka u múnaani si fwordo u e.

³⁸ Nyε ka Kileŋaarebage táataa vāanŋke si jcwən niŋke e, mà lwó nìnyinji na fo jwəh'i.

³⁹ Nyε Ɔrəmu sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi u mpyi a yyére Yesu yyaha na ke, u à ta naha u kwùŋkanni jya ke, ka u u jwo: «Nàkaana baa, ŋge nàŋi mpyi Kile Jyaŋi.»

⁴⁰ Cyee kurunɔ mpyi a yyére laage e, marii wíi. Mariyama u mpyi na yíri Magidala kànhe e ke, ná Mariyama, u jye Yakuba bilere ná Zhoze nunji ke, ná Salomε mpyi pi e. ⁴¹ Pire cyeebii pi mpyi a taha Yesu fye e mà u yaha Galile kùluni i marii u tère. Cyee niŋyahamii mú mpyi wani, pi mpyi a taha u fye e mà kàre Zheruzalεmu kànhe e.

Yesu ntòŋi kani

(Macwo 27.57-61; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42)

⁴² Nyε yàkəŋke mpyi a nɔ a kwò, ka pi i wá na canŋəŋke bégeli, lire jwəhe ku jye: kuru canŋa nùmpañja mpyi canŋəŋke. ⁴³ Arimati kànhe shinŋi Yusufu, uru na mpyi yukyaala kurunke sêe shinŋi wà. U cyεge mpyi a taha Kile Saanre tèepani na. Ka uru si jùŋə waha maa ŋkàre Pilati yyére si Yesu buwunji náare u á. ⁴⁴ Pilati à Yesu kwùŋi lógo ke, l'à u pāa, ka u u sòrolashiibii yyaha yyére shinŋi yyer'a pa yíbe kampyi u tèekwuun'à mɔ. ⁴⁵ Tèni i sòrolashiibii yyaha yyére shinŋ'à Pilati pyi na Yesu à kwù ke, ka u u kuni kan Yusufu á na u sà u tírige kworokworocige na. ⁴⁶ Ka Yusufu si vāanvyinge

shwə, maa Yesu buwuŋi tîrige kworokworocige na, mà le k'e, mà sà ntò fanŋke e. Kuru fanŋke mpyi a tùgo kafaaga na. Ka u u kafaabwəhə kùuŋkul'à pa ntò fanŋke ɲwəge na. ⁴⁷ Magidala Mariyama ná Zhoze nuŋi Mariyama mpyi na Yesu buwuŋi tasinnage wíi.

16

Yesu à ɲè a fworokwòŋi i

(Macwo 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10)

¹ Nyɛ canŋəŋk'à tòro ke, Magidala Mariyama ná Yakuba nuŋi Mariyama ná Salome, ka pire mú taanre si ŋkàr'a sà sɪnme nùguntanga wumə shwə si ntɛge Yesu buwuŋi tìri. ² L'à pyi cibilaage canŋcyiige* ɲyèsəge na. Tèni i pi à nɔ kafaage fanŋke na ke, canŋa ɲyiini mpyi na fwore. ³ Pi niŋkaribii mpyi na ŋko piy'á: «Jofoo u sí n-pa kafaabwəhe kùuŋkuu n-láha wuu á fanŋke ɲwəge na ye?» ⁴ Pi à ta naha pi ɲyiigii yîrige ke, ka pi i kafaabwəhe ta k'à kùuŋkul'a lwó fanŋke ɲwəge na. ⁵ Pi à nɔ wani ke, maa jyè fanŋke e, mà nàŋjiiwe ɲya u à vāanvyinge le, mà tɛɛn kàniŋke na, ka cyeebii si fyá sèl'e. ⁶ Ka nàŋjiiŋi si pi pyi: «Yii àha vyá mɛ. Nazareti Yesu pi à kwòro cige na ke, uru yii na ɲcaa la? U à ɲè a fworokwòŋi i, u ɲyɛ naha mɛ. Yii u buwuŋi tasinnage wíi. ⁷ Yii sà yi jwo Pyeri ná cyelempyiibii sanmpil'á “U à kàr'a sà yii sige Galile kùluni i. Yii sí sà u ɲya wani, bà u à fyānha a yi jwo a yaha mɛ.”» ⁸ Nyɛ ka cyeebii si fê a fworokwòŋi e. Pi puni mpyi a fyá fo na ɲcyɛɛnni. Li funmpɛɛnr'à pi pyi pi ɲyɛ a ɲɛn'a yaaga jwo sùpya á mɛ.

* **16:2** Yahutibil'á cibilaage canŋcyiige ku ɲyɛ káriŋi.

*Mpiimu na Yesu à uye cyêe ke
(Macwo 28.9-10, 16-20; Luka 24.13-49; Yuhana
20.11-23; Kapyiŋkii 1.6-8)*

[⁹ Yesu à jè a fworò kwùŋi i cibilaage canŋcyiige jnyèsooge na ke, Magidala Mariyama na u à fyânha a uye cyêe, ŋge e Yesu à jínabii baashuunnŋi kòr'a yige ke. ¹⁰ Ka uru ceenŋi si ŋkàr'a sà yi jwo Yesu fyèŋwòhòshiinbil'á. Pi mpyi a tèn yyetanhare e, marii myahigii súu. ¹¹ Ŋka tèn i pi a lógo na Yesu à jè a fworò kwùŋi i, na u wá jyii na, na Mariyama à u nya ke, pi jnye a sàa dá me.

¹² Lire kàntugo Yesu à uye kèenŋ'a cyêe u fyèŋwòhòshiinbii pi shuunni na mà pi yaha pi i ŋkèege sige e. ¹³ Ka pire si núr'a pa yi jwo pi sanmpil'á, ŋka pire mú saha jnye a dá me.

¹⁴ Kàsanrage na, Yesu à uye cyêe u cyelempyiibii ke ná niŋkinŋi na mà pi yaha pi i lyî. U à pi faha pi dánabaare na, jaha na ye mpii pi à u nya u à jè a fworò kwùŋi i, maa mpyi jyii na ke, u cyelempyiibii jnye a jèn'a dá pire jwumpe na me. ¹⁵ Puru jwòhò na, ka Yesu si pi pyi: «Yii a sè diŋyeni jùnyi puni na, yii s'a Jwumpe Nintanmpe yu sùpyire pun'á. ¹⁶ Ŋgemu ká dá pu na, maa batize ke, urufoo sí nùmpañja ta, ŋka shin maha shin u à pu lógo, maa mpyi u jnye a dá pu na me, Kile sí urufoo tùn. ¹⁷ Mpii pi à dá mii na ke, pire sí raa kakyanhala karigii jcyiimu pyi ke, cyire cyi jnye: pi sí raa jínabii kòre, pi sí raa yu shèenre taber'e, ¹⁸ pi sí raa wwòobii cwòre, ŋka pi sè raa yaage pyi pi na me. Pi méé ká bàha bya, ku sè n-jà kapii pyi pi na me. Pi sí raa cyeyi tare yampii na, s'a Kile jáare pi na pi raa jcuùŋi.»

*Yesu à kò a dùgo nìnyìjì na
(Luka 24.50-53; Kapyiìnkii 1.9-11)*

¹⁹ Kafoonji Yesu à puru jwumpe puni jwo a kwò ke, ka Kile si u kò a dùrugo nìnyìjì na, ka u u sà ntèèn Kile kàniņε cyεge na.

²⁰ Nyε ka u cyelempyiibii si ηkàr'a sà a Jwumpe Nintanmpe yu cyeyi puni i. Kafoonji mpyi maha pi tère báaraņi puni i, kakyanhala karigii pi mpyi maha mpyi Yesu mege na ke, cyire mpyi maha fànha kaan pi jwump'á, mà li cyêe na sèe wi.]

KILE JWUMPE SEMENI JWUMPE NINTANMPE
New Testament in Senoufo, Supyire Farakala; spp

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Supyire Sénoufo (Sénoufo, Supyire)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Senoufo, Supyire

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

9c94658e-b59d-5cd7-bd2e-4e0770667d41